МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 94 (4107). ШОАТТА, 7 август, 1965 шу. Мах 2 кеп.

ГІА ШЕРАГІА БАККХА ГІИШЛОШЪЕР!

Цхьаннахьа а ца еча тайпара дукха керда гІишлош хьалъю вай мехка. Советски нах баьнна ди тІехьа лакхлуш латтача гІишлоний темпашка.

ХІьата а вай мехко керда хьалъеш латтача гІишлоний карта бІаргадайча, хІара денна хьахулаш латта заводий, фабрикий, электростанцей корпусаш, городашка, болхлой поселкашка, юрташка хьалдеш латта керда наха чубаха цІенош дагадехача цецвоаккхаш дола сурт отт сага хьалхашка.

Кхоана дездеш долча шоай цІейна — гІишлошъечун Денна, лоархІамерча хана накъа боагІа советски гІишлошъераш: ворхІ шера плана тІа белгалбаьккха беррига никъ баь бала боахк уж. Духхьал соакха цхьан шера хьаяь а яьха эксплуатаце дІаеннай цар 600 йоккха промышленни предприяти. Царна юкъе я доменни пишкаш, прокатни станаш, минеральни удобренеш ю предприятеш, кхыяраш. Шера 10 миллион киловатт тІаккхийттаб мехка электростанцей низ, 75 млн. квадратни метр майда а йолаш дола итташ эзараш цІенош даьд наха чубаха.

Промышленность дегІайоалаеча, производства низ совбоаккхача дика дакъа лоац Нохч-ГІалгІайчен гІишлошъераща а. ТІеххьарча ялх шера цар кулгаца хьаяьй 18 йоккха промышленни предприяти, 622 эзар кв. метр наха чубаха цІенош, 67 школа, дуккха берий учреждениеш, больницаш.

ЧІоагІа теркам тІабахийта леладаьд химически предприятеш хьаяра гІулакх. Хьа а яь эксплуатаце дІаеннай синтетически спирта ШоллагІа аргІа, фенола ацетона, полиэтилена, синтетически дубителий, парафина производство, Карабулакера газобензинови завод. Керда производства фондаш болх бе йолаяларах диазза тІаккхийттай химически промышленноста продукци. Вай республике бахача наьха дегаш чІоагІа курадоахаш хІама да Аргунал дехьа ара хьахулаш латта Нохч-ГІалгІайчен цхьаькха а индустриальни район. Кастта урагІа гІоргья укхаза синтетически каучук деча йоккхача завода корпусаш.

ГІишлош хьалъяра гІулакх вай республике мел сиха лел хьахьокх укх цифраша. Духхьал укх шера хьалхарча ялх бетта халкъа боахама эша гІишлош хьалъеча дІадака паччахьалкхен ахча 67,3 млн. сом да, соахка цу хана дІадахийтачул 9 процент дукхагІа хул из. Соакха укх ханачул 7 процент дукхагІа даьд укх шера гІишлой-монтажни балхаш а.

Дика ка йоалаш болх бу укх шера «Грозхимнефтестрой» тресто. Семилетка тІеххьарча шера бетта-бетта кхоачашъю цо план. Во латтац гІулакхаш «Чечингушводстрой» яхача гІишлошъеча управлене, № 7 йолча треста Грозненски монтажни специализированни управлене, иштта кхычахьа.

ГІишлошъеча денгара денга шерлуш йоагІа коммунистически къахьегама тІехьара социалистически яхь. Итташ эзараш нах, бІаьш бригадаш, цехаш, бІарчча предприятеш я цу болама юкъе.

Шийна енна сийлен цІи лакха лелаю «Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча СМУ чуйоагІача И. П. Кузьмин керте латтача гІишлош чура тоаеча коммунистически къахьегама бригада. Де чура балхаш доацача хана керда говзалаш а Іомаяь, хІанз гІишлош хьалъеча дуккха балхаш ду цар.

Иштта хьинаре къахьегаш а гІишлошъерий сийлен декхараш дика кхоачашдеш а бригадаш дукха я республике. Коммунистически хьисапе къа а хьегаш, шоай хьокхамца керда толамаш дахара, къахьегама овсарле лакхъяра, хьаю гІишлош дика хилийтара, царга дІадодар кІезигдара тІахьех цар гІишлошъераш.

Укх шера хьалхарча ялх бетта гІишлошъяра — монтажни балхий план кхоачашъеча вай республикерча къахьегамхоша цхьадола толамаш даьха дале а, дика латтац гІулакх гІишлош хьалъеча. Капитальни гІишлош хьалъяра хьахийцача ахчах лерттІа пайда эцац халкъа боахама керттера фондаш болх бе дІайолаялийтара план кхоачашъяц республика гІишлошъераша: иштта, «Грозпромстрой» тресто укх шера хьалхарча ялх бетта яь яха езаш хиннача 28 объектах 7 мара дІаенназ эксплуатаце, хІьата «Чечингсельстрой» яхача тресто 46 объектах 13 мара яь ьаккхац. Геттара эсала пайда ийцаб нефтемаслозаводи Грозненски химкомбинатеи объекташ хьае а Вознесенка — Грозный яха нефтепровод йилла а хьахийцача ахчах.

Бакъдар аьлча, кІезига хьалдаьдац гІишлошъераша наха чубаха цІенош — ах шера тІаккхийттар 30 эзар квадратни метр я. ХІьата а из кхоачамболаш дац. хІана аьлча ах шера йола наха чубаха цІенош хьалдара план 50 процент мара кхоачашъяьяц.

Цхьаболча гІишлошъеча организацей кулгалхоша йоах материально - технически Іалашо эсала хиларах латт гІишлош хьалъечара гІулакх иштта ледара. Цхьадолча даькъе из нийса да. Моттигаш хул, гІишлош хьалъеш боахкараш та ма эшша материалаш а техника а йоацаш. Цхьабакъда, гІишлош хьалъяра гІулакх во лелаш хилара бахьан из хинна Іац. Цун керттера бахьан за материалехи технически средстваехи нийса пайда ца эцар, къахьегам бокъонца вІаштІехьа ца баккхар, балха ха йоаяр, юха де дезаш эсала балхаш дар, лерттІа доал ца дар.

ГІишлош хьалъяра гІулакх ледара лелара дикка бехке ба заказчикаш а. Дуккхача предприятейи ведомствайи кулгалхоша кхетадац шоай заказах хьалъеш латта гІишлош хьал мишта ю, уж сихагІа хьалъяь яхара эшар фулха шоаш декхарийла хилар. Ханнахьа технически документаци дІа а ца луш цхьаьа цар шоаш юхабетт гІишлошъерий болх. Из гІулакх ла мегаргдолаш дац. Заказчикаш декхарийла ба гІишлошъераштa новкъостал де а цар балха халданза тІахьожам лоаттабе а.

ГІишлошъеча организацей болх тоабара боккха лоархІам болаш да капитальни гІишлош хьалъяра гІулакх парте горкомашеи райкомашеи даим шоай бІарг-кІал лоатталар. Уж хьожаш хила еза гІишлошъеча организацеша шоай планаши графикаши кхоачашйой, хІара участке политически болх вІаштІехьбаккха беза, шерра йоаржае еза социалистически яхь.

ГІишлош сиха, дика, дарегІа хьалъяр — иштта да гІишлошъераштa хьалхашка парте а халкъо а оттадь декхар. Шоай цІейна дикача балха уйланца накъа баьхкаб Нохч-ГІалгІайчен гІишлошъераш. Уж кийча ба Даьхенна хьалхашкара шоай декхар кхоачашдара низ ца кхобеш къахьега.

Керда толамаш доахалда оаш, гІишлошъераш!

В. Жаринова плакат. ТАСС фотохроника.

Ялат чуэцача хана геттара сихлу Наьсарен мельзавода болх. Цхьаннена тІехьа шоллагІъяр йолаш машинаш ух укхаза ялат ахьа заводе дІачудала. Ялат хьажа а хьежа мара чакхдалийта йиш яц. Цудухьа къаьстта лакхлу ялатага хьежача лаборанткай балха лоархІам. Анализ а яь, ялат ахьа мегаргхилар, ца хилар къоастадалцца латта езаш хул машинаш. Из дика ховш я мельзавода лаборантка Ужахова Сона. Ший болх цо кадай баро вІаштІехьдоалийт машинаш ца гоаеш, мельзаводе шоай мухь дІа а бенна, сихха юхаерза.

Сурта тІа: Ужахова Сона.

Н. Кобнашвиле сурт.

ТОЛАМАШ СОВДОАХ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАША

Семилетка тІеххьарча шера низ тІабахийта къахьегаш ба Ачхой-Мартана района хьайбаш лeладераш. Цунах доккха беркат а доал. Районе дикагІа къахьегаш я «Самашкинский» совхоза № 4, «Лермонтовский» совхоза № 3 йолча шурий-товарни фермай коллективаш. Валови а иштта хІара кхоабача Іаттагара а шура яккхара план кхоачашъю цу фермаша.

Укх шера хьалхара ах шу чакхдоаллаш чІоагІа шура эшайир «Лермонтовский» совхоза коммуниста Гайсумов Зяуде кулгалдеча № 2 йолча комсомольско-кагирхой звенос. Доакъар ца тоъар бахьан долаш хилар из.

Июль бетта кердача даьгІенашка дахар хьайбаш, хІьата массехк ди далалехьа белгал а даьлар цунах хьахиннар. Денгара денга тІаеттаьла йолаелар шура. ХІанз районе дикагІа толамаш доахарех я из ферма.

Карара кара тела. Ше байракх тхога хургья, — йоах МТФ заведующе Гайсумов Зяуде. Дукха доахан дахка доладеннад ферме. Унахцlена 122 Іаса даьд укхаза хІанзле а. Шу доладелча денз цхьаккха а Іаса къастийталац Іаьсий леладераша Мальсагова Іабадата, Магомадова Бикажа. Іаьсий Іай искусственни шурийца кхоабар цар. Планах 450 грамм тІаккхета езача укх шера ворхІ бетта хІара Іаьса 600 грамм юкъера лаьрхІача деннеи бийсанеи тІаккхетийтай Іаьсий леладераша.

Июль бетта деннеи бийсанеи йоаккха шура дІадахача беттащца нийсйича 500 килограмм тІаккхетийтай цу ферма коллективо. Натаҕьа сана июнь бутт чакхбоаллаш ферме юкъера лаьрхІача 1300 килограмм шура йоаккхаш хиннаьле 1-ча августа 1805 килограмм, 2-ча августа 1811 килограмм, 3-ча августа 1838 килограмм шура яьккхай коллективо.

ВорхІ бетта дикагІа хьокхамаш даьхад комсомолка доярка Козлоева Яхас. Ше лeладеча духхьаьщха дахкача 16 бежанах хІаранегара 1096 килограмм шура яьккхай планах бІарччача шера 860 килограмми тІаийцача декхарех 1750 килограмми мара яккха ца езача. Дика толам баьккхаб Атиева БагІдата а. 15 етт ба цо гІулакх деш. ВорхІ бетта хІара кхоабача Іаттагара 958 килограмм шура яьккхай, шера планах 1700 килограмм мара йоаначa.

В. ДАДУЛАГОВ.

БОЛХ ДІАХО ХЬОШ БА КОЛХОЗХОЙ

Общественни хьайбашта Іана замалахь тоъаргдолаш гІожа доакъар кийчдара чуйнна къахьегаш ба Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача юрта боахама къахьегамхой. Из гІулакх кхоачашдара къовсам лоаттабеш цхьа бІаь гаргга колхозхо ва хІанз цига. Доакъар кийчдеча дукха транспортни средстваш къоастаяьй колхозо лерттІа болх бергболаш.

Оттальча актах колхозо Іалашъяь яьннай 1900 тонн аьла, 2300 тонн хьалха кийчъяь силос, 800 тонн ча.

Къаьстта дика болх бу доакъар Іалашдеча Иван Ильич Бобровский керте латтача шоллагІча комплексни бригада коллективо. ХІанзле хьайбаш Іангара даха дезача ферме хьатІаснай цо лакхера дикал йолаш йола 1050 тонн аьла.

Болх барга хьежжа тел укхаза алапи а. Шаккха ца хиннача тайпара укх шера йол хьокхараштеи чуэцараштеи аккордно-премиальни хьисапе тела доладаьд алапи. Цунах тарра технологически карта оттаду кІеззига баьр а тІехьа болх дІаязбеши болх барах тела алапи яздеши.

Аккордно-премиальни хьисапах алапи тела оттадар бахьан долаш дикка лакхъеннай къахьегама овсарле.

Т. МИШОВ.

СЕМИЛЕТКА—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Лаккхача къахьегама темпашца дІахьош да семилетка тІеххьара шу Грозненски крекинг-завода установкай, цехий, участкай коллективаша. Шерра социалистически яхь йоаржаяьй цар тІаийца социалистически декхараши паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоачашъяра.

Завода установкай коллективашта юкъе хьалха латтачарех я коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча № 11-12 йолча установка коллектив. Валови продукци арахецара июль бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхІачул совгІа арахийцай массехк эзар тонн продукци.

— Ер шу долалуча хана оахош тІаийца социалистически декхараш дийрхІачул дуккха хьалха кхоачашдергхиларах дог тийша да тхо, — йоах установка технологаша. Из бакъхилар хьахьокх укх масалаша: бедал чакхъяккхара ворхІ бетта план 108,2 проценти сийрда продукци арахецара план 109,9 проценти кхоачашъяьй технологаша. ЛоархІаме продукци цІенъяь хьакъоастаяра план 1,7 процент тІехкхоачашъяьй.

Сурта тІа: установка воккхагІвола оператор Плетнев Александр, оператор Жилина Ольга.

И. Плиева сурт.

Вай мехка гІолла

КРИВОРОЖСКИ ГІИШЛОНХОЙ КОТАЛО

КРИВОЙ - РОГ. Лоаман рудаш доаха мощностaш болх бе йолаялийтара ворхІ шера задани кхоачашъяьй «Кривбасстрой» яхача комбинато — Украинерча йоккхагІчарех йолча цхьанне.

Горнякашкеи обогатителашкеи итташ керда предприятеш кхьачай, цар шера йоаккха металлургически бедал 76,4 миллион тоннага кхоачаяьй.

Семилетка йолаелча гІоне болх бе йолаеннай Керда - Криворожски, Къулбехьен, центральни, Къилбаседен горнообогатительни комбинаташи Ингулецкичун хьалхагІара аргІеи. Цу юкъагІа болх бе йолаеннай Ленина цІерах йола, «Глубокая» яха, кхыйола шахташ-вампалаш.

ГАЗ ЙОАХАРИЙ ГІУЛАКХАШ

АШХАБАД. Газ йоаллача Келийски майданерча тохкама скважинах низ болаш чІоагІа газ аха яьннай 26 июле. ЦІаьхха а бакъдаьд газ йоалла Мурганески район йоккха перспектива йолаш хиларах йола геологий прогноз нийса хилар. ДІахо а деш латт кердача майдан тІа тохкама балхаш. ХІанз укхаза бурув деттaш латт тохкама массехк скважинана.

* * * *

ШЕБЕЛИНКА. Шебелински электробурув деттара конторерча мастерий Сдепко Дмитре, Короватский Владимира, Рымарь Владимира бригадаша предприяте эггара хьалхагІа кхоачашъяьй ворхІ шера задани.

ВорхІи ахи шера Шебелинка буровикаша болх бе дІаеннай 175 скважина, цу ерригней кІоаргал 415 километр я. Из я плана заданел 30 километр дукхагІа.

ЛАЬТТАН ЧЕН ЧУРЧА РУЗКЪАШНА БОДА НИКЪ

УСТЬ - КАМЕНОГОРСК. 26 июле Николаевски полиметаллически карьера гІишлонхоша кхоачашъяьй хьагучадаккхара балхий шера план. Цу карьере оахкартьяя бос болча металлий рудаш доахка йоккха моттиг. Цар хІара тоннах даша, цинкал, цІастал, редки элементел совгІа, бІаьш килограммаш сангал доалл.

Керда предприяти — хІанз Алтае хьалъеш латтача Іалаьмате йоккхийча рудай кхаьннех йола цаІ я.

СИБАРЕГІЕН НИЗ КХОАЧАР

НОВОКУЗНЕЦК. Кузбасски энергосистема чу 30 июле промышленни ток яхийтай Томь-Усински ГРЭС-е хьалъяьча лоархІаш тІеххьара йолча энергоблоко. 200-эзарча турбогенераторои низ болча котелои цхьана болх мишта бу хьожилга доладеннад. Блока болх болабаларца Томь-Усински ГРЭС проектни низага — 1 300 эзар киловаттага дІа а кхоачаргья, цунах СибарегІара эггара низ болашагІа йола йоккхала электростанци а хургья.

УНИВЕРСАЛЬНИ АВТОМАТИЧЕСКИ

РИГА. Гидрометприбор яхача Ригерча заводе кийчъяьй полупроводникашцеи ферритови логически элементашцеи болх беча универсальни автоматически метеостанцей юххьанцара дай-мехка образецаш. Цу тайпарча станцех доалла керттердар да из йоккха йоаца электронно-вычислительни машина хилар: цунах дІахеттай лаьрххІа йолча датчиктий система. Автомато шийна оттаеча программага хьежжа бустамаш доах Іалама физически а кхыйолча а характеристикий, хьахулараш цхьалха а доах, дІа а язду.

БІАЬ ШУ ДАЬННА ЮБИЛЯР

МИЧУРИНСК. (Тамбовски область). Транспорта а халкъа боахама кхыча доакъошта а йола шелаз хулийта установкаш арахеца йолаеннай Мичурински паровозашта ремонташ ю завод. Машиннаькъахочун Ди дездеш укхаза белгалдир предприяте бІаь шу дизар.

Шоай цІейна коллектив накъа ера валови продукци арахецара ворхІ шера задани кхоачаш а яь.

ГРУЗЕРЧА МАССЕ А ХАНА БАЬЦЦАРА ЙОЛЧА ПЛАНТАЦЕШКАРА

ТБИЛИСИ. Грузерча Іаьржача форда йисте бегаь кІувс тессача санна яда массе а хана баьццара йола чаь плантацеш. Итташ миллионаш йолча кІотаргаш тІара гІа гулдеш боаьк хІанз, цунах чай кийчдар дукха.

Хьувкъам хаддаза чуэцаш латт. Болх бе йолаялийтай хІаране шоватъкъе итт саго миссел болх беш йола чай чуийду машинаш. Гуржий чай леладераша шоаш гулъергья аьннача ши эзар тонна бедалах 120 эзар тоннал тІех гулъяь яьннай. Кхы а августи сентябри юхебисаб из чуийца бовла.

Республике хьалхара моттиг Цхалтубски районага я. Укхаза мехка гІолларча чай пашкашка дехкача фабрикашка дІадахийтад, ах миллион килограммал тІех хоза хьаж йола гуржий чай.

ВИТАМИННИ ХЬОАРА ФАБРИКАШ

КИШИНЕВ. ЛаьрххІа витаминни хьоар доахаш хургья Молдавера йийтта совхози ткъо гаргга колхози. Из кийчду горохах, люцерпах, вІашагІъийнача виках-кенах. Тохкамаша хьа ма хьоккхара, цу тайпара долча хьоара килограммах маьлхе йокъаьача люцерна килограммах йоаллачул ялхазза дукхагІа каратин йоалл. Продукце хІара тоннах 80 сом гаргга цІена пайда хул боахамашта. Иштта гІулакхаца, сушилкаш эцарга додар цхьан шера юхаметтаоттаргда цар. **(ТАСС).**

МИЛИЦЕ БОЛХЛОШТА ОРДЕНАШИ МЕДАЛАШИ ЯЛАР

Шоай декхар дизза кхоачашдар а общественни порядок лораеча дика гІулакхаш карагІдувлар а бахьан долаш ССР Союза Лаккхехьарча Совета Президиума 1965 шера 27 июлерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай Нохч-ГІалгІай АССР МООП-а милице болхлошта:

Къахьегама Цlеча Байракха орден

Чурча гІулакхий 3-ча ранга инарала **Дроздов Михаил Прохоровича** — общественни порядок лораяра министра.

Цlеча седкъа орден

Милице капитана **Аразян Борис Шириновича** — уголовни розыска отдела оперуполномоченнена.

Милице воккхагІволча сержанта **Давлаев Билал Давлаевича** — милице оперативни дивизиона отделене командира.

«Знак Почета» яха орден

Милице старшинайна **Беляйкин Иван Семеновича** — милице оперативни дивизиона милиционера.

Милице воккхагІволча лейтенанта **Тимощенко Григорий Пимоновича** — Сунженски райисполкома милице отдела участкови уполномоченнена.

«Къахьегама сийле» яха медаль

Милице лейтенанта **Далахов Абдул-Вагап Парчиевича** — гор. Грозне, Заводской райисполкома милице отдела участкови уполномоченнена.

Милице воккхагІволча лейтенанта **Дениев Салман Денневича** — Ножай-Юрта райисполкома милице отдела участкови уполномоченнена.

Милице капитан **Рычков Алексей Степановича** — гор. Грозне, Старопромысловски райисполкома милице отдела начальника.

«Къахьегама тІа белгалвалар» яха медаль.

Милице капитана **Боровкова Мария Михайловайна** — Ленински райисполкома милице отдела уголовни розыска йоккхагІйолча оперуполномоченнена.

Милице старшинайна **Ибрагимов Адам Ибрагимовича** — Грозненски райисполкома милице отдела участкови уполномоченнена.

Милице капитана **Митюков Николай Дмитриевича** — БХСС городской отдела воккхагІволча оперуполномоченнена.

ЧІОАГІЛУШ ДОАГІА СОВЕТСКО-АФГАНСКИ ДОТТАГІАЛ

Афганистанеи Советски Союзеи байракхаша хозйир 4 августе Кремлевски театра зрительни зал. Цига Афганистанацарча доттагІалеи культурни бувзамеи Советски общества членашца вІашагІкхийтар Афганистана королеи цуй сесаги.

Собране президиуме — король Мухаммед Захир Шах, короля сесаг Умайра, кхыбола афгански хьаьший. Царца цхьана бар СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель А. И. Микоян, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель Л. Ф. Ильичев, Афганистанера СССР посол С. Ф. Антонов, кхыбараш.

Хьаьшашка дег тІара моаршал хьаьттар доазол дехьарча мехкашцарча доттагІалеи культурни бувзамеи советски обществай Союза президиума председатела В. И. Горшкова. Цо белгалдир СССР-и Афганистанаи юкъе вІаши гІулакхаш леладар эрг-эргара социальни строй йола мехкаш цхьана дахара ленински принципаш сийрда чакхъяхар долга.

Афганистанацарча доттагІалеи культурни бувзамеи Советски общества правлене председатела заместитель волча И. А. Дворянкова, Советски Союза Турпала, СССР летчика-космонавта Г. С. Титова, Главдорстроя начальника заместитель Ф. И. Болдышева, Узбекски ССР заслуженни артистка Т. Махмудовас дийцар шинна а мехка халкъашта юкъера доттагІал дІахо а иштта чІоагІеи дегтІареи хургхиларах тешам бенна шоаш хилар.

Собране къамаьл дир Афганистана короля Мухаммед Захир Шаха.

(ТАСС).

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР СИЙ ДОЛА ГІИШЛОШЪЕР ЯХА ЦІИ ОТТАЯРАХ ДОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР сий дола гІишлошъечун цІи оттайойла.

Нохч-ГІалгІай АССР сий дола гІишлошъечун цІерах йола Положени чІоагІйойла.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Секретара хьалхара — Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума член **Т. ЭСЕНБАЕВА.**

гор. Грозный,
1965 ш. 3 август.

* * *

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР СИЙ ДОЛА ГІИШЛОШЪЕЧУН ЦІЕРА ХЬАКЪЕХЬАРА ПОЛОЖЕНИ

1. Нохч-ГІалгІай АССР сий дола гІишлошъечун цІи техх Нохч-ГІалгІай АССР, Лаккхехьарча Совета Президиума.

2. Нохч-ГІалгІай АССР, сий дола гІишлошъечун цІи техх республика гІирсаш хьалдара даьккъеи 10 шерал кІезигагІа йоацача хана болх баьчеи гІирсаш хьалдареи гІирсаш хьалдара материалаш хьаьреи производственни а планови а задани кхоачашъяра, гІишлоний нахараш кийчъяра, индустриализаци дегІайоалаяра, темпаш сихъяра, дикал тоаяра, мах лохбара къаьстта белгалбаьннача нерттерча профессеех болча лакха квалификацеш йолча болхлоех, мастерех, прорабех, инженерно-технически, Іилма - педагогически болхлоех, гІишлоний, проектни организацей, гІишлоний материалий промышленноста предприятей кулгалхоех.

3. Нохч-ГІалгІай АССР сий дола гІишлошъечун цІи техх Къилбаседа - Кавказа экономически района гІишлоний нерттерча управлене — «Главсевкавстроя», Къилбаседа - Кавказа халкъа боахама Совета управленейи объединенейи (тресташ), Нохч-ГІалгІай АССР министерствайи Министрий Советерча управленейи представленеех.

Министерствай, управленей, объединеней (трестий), кхыча ведомствай представленешца хила еза йоагІаш йолча союзий обкомий заключенеш.

Къахьегамхой депутатий районни а городской а Советашен цар исполнительни комитеташеи предприятей, учреждений, организацей администрацe, партийни, профсоюзни, кхыча общественни организацеша Нохч-ГІалгІай АССР министерствашкареи управленешкареи, «Главсевкавстроя» а совнархоза а управленешкареи объединенешкареи (трестaшкареи) деха йиш я сий дола цІи туллийтилга, цІи тиллийта представлени ю саго болх беш йола предприяти, учреждени, организаци царех малагІчун кара хиларга а дуллаш.

Деча дехарца хила деза ер документаш: гІишлон даькъе даь динаш белгал а деш язъяь къоастамболлаш йола характеристика, кадрай учета лични листок, сий дола цІи тиллийтара представлени еш волча сага автобиографи.

4. Нохч-ГІалгІай АССР сий дола гІишлошъечун цІи тиллача нахага дІалу Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума грамота.

5. Сий дола цІи дІаянниха йиш яц Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо мара.

ДУКХАГIА, СИХАГIА, ДИКАГIА ХЬАЛЪЕ ГIИШЛОШ!

СЕМИЛЕТКА ТIЕХХЬАРЧА ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯНЗА ЯРГЬЯЦ

ГIишлонхой Ди. Духхьал гIишлош хьалъеча къахьегарий хинна ца Iеш, хIаьта иштта проектни организацешка, лабораторешка, гIишлой индустре, гIишлой материалий, гIишлоний индустреи гIишлоний материалаш кийчъярен цу тайпарча кхыча предприятешка болх берий а цIей да из. Из да—дерригача Советски халкъа цIей.

Доккхийи бехктокхамеи декхараш кхоачашдеча дуккха эзараш бoлча нахах латтача гIишлонхой коллективо семилетка шерашка вай республике йиллай гIишлой индустрени бола база.

Семилетка 6 шера Нохч - ПалгIай АССР-е хьалъяьй 18 йоккха промышленни предприяти, завод, 622 эзар квадратни метр йола наха чуIе цIенош, 59000 дешархочоа моттиг йола 67 школа, 5100 моттиг йола деша даха ка йоапача бераштa лаьрхIа берий учрежденеш, 800 менги бола больницаш, хIаьта иштта дукха совхозаш, юрта боахама производственни помещенеш, кхыяраш.

Соаккарчул дикагIа къахьегаш я республика гIишлошъю организацеш укх шера. Капитальни вложенеш карайрзаелга 9 процент лакхденнад хьалхарча ах шера, хIаьта гIишлой-монтажни балхий план кхоачашъелга 7 процент лакхденнад, 1964-ча шера укх ханна хинначуяца нийсйича. Дика болх беш я «Грозхимнефтестрой» треста, «Чечингушводстрой» гIишлой управлене, № 7 йолча треста «Севкавказсельэлектросетьстрой» яхача управлене, № 66 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна коллективаш, кхыяраш.

Шоашкара хьоккам а гойташ дика къахьегаш ба «Грознефтехимстрой» треста № 9 йолча СМУ отделочникий бригада бригадир М. Н. Говоров, штукатур-маляр Н. С. Родина, Шаьла аьшкабетонни хIамаш хьаеча завода бетонщик Х. Джабраилов, Грозненски аьшкабетонни конструкцеш хьаеча завода арматурщица М. А. Джемалдинова,

Цхьабакъда, капитальни гIишлош хьалъяра ерригa планаш кхоачашъяц укх шера.

Шоай заданешца лоархIаергъяц «Чечингсельстрой», «Грозпромстрой» тресташ, «Южгазпроводстрой» треста № 9 йола гIишлой-монтажни управлени.

Укх шера къаьстта тIехьадус бахача наха чуIеи юрта боахамеи гIишлош хьалъяра.

Мадарра аьлча, хIанз а дукха халонаш я капитальни гIишлош хьалъеча: цIенхаштта леладац нормироване гIулакх, хIаьта цкъаза ший ханнахьа хьаяхьац гIишлой материалаш — металл, турбаш, цемент, хьу, технологически оборудовани, кирпишк. Цу гIулакха бехке я боаггIача бесса болх ца бу гIишлой материалий Нохч - ГIалгIай производственни объединени. Дукха кхоачамбоацараш да заказчикий организацей, проектний снабженчески организацей балха юкъе. ЛерттIа кхоачашдац цар проектни документаци дIаялара, гIишлош хьалъе майдаш къоастаяра, фондашка хьежжа материалаш дIахецара хьакъехьара дешаш. Уж кхоачамбоацараш дале а йолаш я паччахьалкхен планаш кхоачашъе торонаш.

Капитальни гIишлош хьалъяра планаш кхоачаш ца яра керттера бахьан да гIишлой организацей кулгалхой оагIонгахьара доаггаIча бесса кулгал доацилга.

ГIишлой организацей дуккхача начальникаша боаггIача тайпара пайда эцац материально - технически кхоачамех, лоархIамегIа йола объекташ сихагIа хьалъяра тIадерзадац наьха низаш.

Дукха моттигаш нийслу, дукха балхаш долладе йоккхий гIишлош хьалъеча 10 — 15 саг мара воацаш, царна юкъе специализированни монтажни управленей болхлой а болаш. Къаьстта дукха да цу тайпара масалаш «Чечингсельстрой» тресте.

Цунца дуваденна объекташка боацаш ба болхлоштеи инженерно-технически персоналаи тIехьа лоаттабу тIахьожам. Шоашта тIадожадаь гIулакхаш лерттIа кхоачаш ца деча цхьаболча мастерашеи прорабашеи цхьан ханна болх дIаболабу массехк объекте. ТIаккха цар вIаштIехьдалац массанахьа дIакхача, къахьегам нийса вIаштIехьбаккха, балха дикала, технически хьалашта, кхерамаленна техника, производства культурана тIахьожам лоаттабе. Цудухьа дуккхача объекташка моттигаш нийслу хьабаь болх брак йолаш, юха бе безаш, ка техха балхаш деш, материалаш дIаахийтари лораяри доал доацаш леладеш, гIишлой майдашка гIурт боаллаш.

Хала хете а, цу тайпара масалаш доаладе йиш я гIишлош хьалъеча хIара моттиге.

Дуккхача объекташка во найда эп къахьегама овсарле лакхъе вIаштIехьдоалийтача болхлой материальни безам совбаккхара принципах. Эсала юкъеккувл баьча балхах аккордно - премиальни алапи далара система. Цхьаболча болхлоша баьча балха дуккхалаи дикалаи лерттIа учет лелаяц. Болх дикагIеи вогIеи бар бе-башха доацаш юкъерча тарифех тел алапи.

Цул совгIа, управленей начальникашеи трестий кулгалхошеи зец мастерий а прорабий а балха тIа дола кхоачамбоацараш, боаггIача бесса болх хьабехац царгара, къайлакхухь бехкебараш. Масала, Ачхой-Мартан яхача юрта школа а интернат а хьалъеча хиннача браках 13 эзар гаргга сом зе хилар пачхьалкхенна. НонагIо брак хилийтай «Самашкинский» яхача совхозе мехмастерскеш, Урус-Мартане интернат, кхы дуккха объекташ хьалъеча. Боккъалдар аьлча, «Чечингсельстрой» яхача треста кулгалхоша хIанзалца бехктокхамe эзабац цу гIулакха бехке бараш.

Аргун яхача поселке сооруженеш хьалъеча хиннача браках 20 эзар совгIа сом зе хилар «Грозпромстрой» треста, цхьабакъда, хIанзалца бехктокхаме эзабац бехке бараш.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дукхагIа терко е еза гIишлош хьалъяра дешашта, кадраш харжареи дIа-юха нийсъяреи гIулакха, производства лоархIамерча участкашка коммунисташ хьожабе безалга теркал а деш. Балхах ка ца йоала болхлой дIабаьхача дикагIа вIаштIехьдаргда пачхьалкхен планаш кхоачашъе. Леха деза кхоачамбоацараш хьахулийта бахьанаш, шийна тIадилла гIулакх хIаранегара чIоагIа хьа а дехаш дIадаха деза уж, дIаяха еза гIишлош хьалъеча болх тесса лелабу элементаш, ТолашагIа болча болхлошта совгIаташ тела деза, хIаьта, брак ерашта, дисциплина телхаерашта, балха тIехьабусараштa доаггIаш дола таIазар де деза. Цу гIулакха боккхача лоархIаме да пенгазеташ, сатирически листокаш арахецилга, иштта кх. дI. Наьха йоажхо яра дукхагIа терко е еза, тоаде деза къахьегама а быта а хьалаш. ГIишло хьалъеча хIара моттиге вIаштIехьдаккха деза юкъара кхача кийчбелга, салаIараш кхача баараи помещенеш къоастае еза.

Ерригача гIишлошъеча организацешка шерра социалистически яхь йоаржаянза яргъяц, пачхьалкхен планаш ханал хьалха кхоачашъяра оарцагIъяха еза коллективаш.

Доккхийи бехктокхамеи декхараш да вай республикерча гIишлонхошта хьалхашка латтараш: ер шу чакхдалалехьа карaерзае еза 80 миллион совгIа сома капитальни вложенеш, эксплуатаце дIадала деза 103 эзар квадратни метр йола наха чуIе цIенош, хьал а яь болх бе йолаялийта еза дукха промышленни, юрта боахама, культурно-бытови объекташ,

Р. ГОЙГОВ,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома гIишлош яра отдела заведующи.

Массехк шу хьалха яьсса иллача Нови Натаяма яхача поселке укх тIеххьарча шера хьалдаьд наха чуIе дукха цIенош. «Грозпромстрой» треста СМУ-8 шоллагIча участка гIишлонхой ба уж дераш. Цига къаьстта дика къахьегаш ба нн. штукатур Шунаева Полина, плотник Ребров Петр, маляр Манаева Тамара, штукатур Дорошенко Анна, плотник Хажбикаров Тата, кхыбараш. Царех хIаране сменни норма 140 — 150 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: Нови Натаяма яхача поселке цIенош хьалду Ребров Петр, Манаева Тамара, Дорошенко Анна, Хажбикаров Тата, Шунаева Полина.

И. Плиева сурт.

ЛоархIаме гIирсаш хьалдара — беррига теркам

Юрта боахама эша объекташ, доахана, Iаьсашта, хьакхарчашта кхийш, ялат лоаттаду помещенеш, теплицаш, ремонтни мастерскеш, нах чубаха цIенош, банеш, пекарнеш, берий бешэмаши яслеши ярал совгIа, республика районий центрашка школаш, интернаташ, больницаш, культура цIенош, дуккха квартираш йола нах чубаха цIенош, производственни зданеш, тайп-тайпарча гIулакха эша сооруженеш хьалъю «Чечингсельстрой» тресто.

Башха дукха ца йойя а город Грозне а гIишлош ю тресто.

1965 шера хьалхарча ах шера генеральни подрядах оттаяь подрядни балхий план 3457 эзар сом яр, цунца тресто ший низаца деча балхий яр 3087 эзар сом а йолаш.

Укх дIабахача хьалхарча ялх бетта трест декхарийла яр 46 объект хьал а яь, эксплуатаце дIаяла, царех 4633 квадратни метр хула нах чубаха цIеноши общежитеши, 1610 бежана йола помещенеш, 4200 эзар тонн чугIоргйола ялат лоаттадергдола помещенеш, гор. Гудермесе 20 балха моттиг йола магазин, ши бани, кхоъ пекарни, гор. Грозне «Россельхозтехника» яхача Нохч-ГIалгIай объединенена йола моторо-ремонтни завод, Слепцовски ялат дIаэцача пункта хьажкIаш чаккъяхара эша поточни лини, кхьйола гIишлош а йолаш.

Цхьабакъда, из план тресто кхоачашъянзар. Генеральни подрядчика цу планах 2492 эзар сома балхаш мара данзар, е вешта аьлча план 72,1 процент мара кхоачашъянзар. ХIаьта ший низаца кхоачашдаь балхаш 2359 эзар сома хилар, е доагIачарех 76,4 процент.

План кхоачашъяь еце а карагIдийнна дика дараш а дукха да.

Хьал а яь, эксплуатаце дIаелар 25 объект, царца 3023 квадратни метр нах чубаха цIеноши общежитеши, 920 бежана йола помещенеш, тоаялийта хьакхарч чуоттае 300 хьакханна лаьрхIа помещенеш, 2000 квадратни метр хула ши теплица, цхьа пекарни, Урус-Мартанерча школа - интерната йола боахама корпус, 150 моттиг йола столови, 658 моттиг йола аххачара киноплощадка, Слепцовски ялат дIаэцача пункта поточни лини йола 6400 тонн чугIоргйоа шиъ зерносклад, кхы объекташ.

Пачхаьалкхен приемни комиссеша дIанйцача цу 25 объектах 15 геттара дикех 10 юкъерех лаьрхIа дIайийцар.

Июль бетта треста гIишлошъеча организацеша хьалъяь а яьха дIаеннай гор. Грознерча «Севкавгипросельхозстрой» яхача пачхьалкхен проектни института Нохч-ГIалгIай экспедице администрацеи нах чубахен здани, Ножай-Юрта культура районни ЦIа, кхьйола объекташ. Уж а дика хьалъярг а лаьрхIа дIанйцар.

Августеи сентябреи бетташка дIаяла кийчъеш я дукха объекташ. Царех я СаьмуIашкеи Стари Сунжеи хьалъеш йола школаш, Ачхой-Мартанера 520 моттиг йола школа, боахама корпус, 150 моттиг йола столови, 8 квартира йола нах чубаха цIенош, Слепцовски ялат дIаийдеча пунктера шиъ берий беш, поточни лини, Наьсарен районера нах чубаха цIенош, юртбоахама производственни объекташ, гор. Грознера моторо-ремонтни завод, «Самашкинский» совхозеи «Россельхозтехника» яхача Сунженски межрайонни объединенеи ремонтни мастерскеш, ши пекарни, 300 квадратни метр хула теплицаш, гор. Гудермесера магазин.

Треста балха тIехь дукха да кхоачамбоацараш. Управлене а хIаьта иштта цунна кара йолча гIишлой-монтажни организаце а бехках да уж.

Уж кхоачамбоацараш чIоагIа Iаьткъар тресто беча производственни боахамеи балха, ах шера план кхоачашъяра. Тресто из план кхоачаш ца яра керттера бахьан да ший ханнахьа а кхоачамхиллал а цемент, хьу, цIеношка, школашка, интернаташка ий тоха ардакхаш, газ йиллеи тепловой сеташтеи эша аьшка турбаш, сборни аьшкабетона изделеш ца хилийтар.

Укх шера 23-ча июле хиннача КПСС обкома бюрос белгалдаьккхар «Главсевкавстрояс» вай республика гIишлошъяра - монтажни трестaш материально - технически эсала Iалашъеш хилар, уж трестaш цементаца, хьунца, металлаца, турбашца, кхыча материалашца дикагIа Iалашъе «Главсевкавстрой» декхарийла хилара дош а оттадир цунна хьалхашка. Цунах цхьадола беркат а даьннад.

Треста балха тIехь дика хIама да 1963 шера III-ча квартале денз юртбоахама гIишлош хьалъяра юкъе тресто аьшкабетон йоалаяр, из да гIишлошъяра индустриализаци еча эттара а кертерчарех цхьа гIулакх. Юрта боахама гIишлош еча тресто юкъекхувл прогрессивни, хIаьта цхьаццайолча объекташка кхьметтел экспериментальни аьшкабетона конструкцеш. Масала, 1964 шера аьшкабетона экспериментальни формашца къайлар тайп-тайпара йола 10000 квадратни метр хула юрта боахама зданеши сооруженеши. «Старо-Юртовский» совхоза ремонтни мастерскеи каркасаш, цхьайола доахана поменеш, 100 эзар яхкача котама йола птицефабрикана йола зданеш, Заградино яхача станцера 4000 тонн минеральни удобренеш чугIоргйола склад сборни аьшкабетонах еш я.

Укх гаргтарча цхьан-шин шера Нохч - ГIалгIайчен юрта боахаме хьалъеча гIишлошта юкъе индустриальни методаша законах шоашта йоагIа моттиг хьа а лоацаргья, тIатIа дукхагIа хулаш латта гIишлош яра балхаш чехкагIа кхоачашдара цар доккха новкъостал а дергда ала йиш я.

Ше хьахиннача хана денз «Чечингсельстрой треста карагIдаьнна дерригa дикадар цун болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха хьийгача хьаьналча къих даьнна беркат да. Царна юкъе ба дукха производстве хьалха латтараш, уж берригаш бийца варгвац, хIаьта а цхьабараш ца хьоахабича бакъахьа хургдацар. Царех ба каменщикаш К. А. Поликарпов, Ю.-Х. Темиргиреев, А. А. Берсанов, Х. И. Дидигов, отделочникий бригадираш Р. И. Федчин, И. С. Еремеев, СМУ-2 штукатур - маляр Дж. Межидов, штукатур, маляр, плотник вола Г. Я. Фисенко, СМУ-4-и СМУ-5-и штукатураш Л. Д. Ананьева, К. Бакаев, Л. Богатырева, ПМК-223 газосварщик Х. Сатаев, слесарий-сантехникий бригадир Н. И. Щелинский. Шоай балхаш дика кхоачашду И. П. Насонов бригадир волча ПМ К-101 слесарий - монтажникий бригада, дахчах хIамаш еча цеха пилорамщико М. М. Мусаева. Уж беррига болхлой коллективо де а доагIаш сий деш, шоаш хьийгача къих цхьацца совгIаташ кхаьча ба, хIаьта нохчийи гIалгIайи кхалнаха юкъе эгтара хьалха «РСФСР заслуженный строитель» яха сийлен цIи яьккхай Бакаева Казимата.

А. ЛЬЯНОВ,
«Чечингсельстрой» треста керттера инженер.

ИШТТА ДА ТХА СОВГIАТ

ЧIоагIа эшаши сий долеи говзал я гIишлонхочун яр. Цудухьа правительства лаьрхIа баьча сопамах чIоагIдаь да гIишлошъечун ЦIей дезалелга. Шера шоаш баьча балха итогаш ю гIишлонхоша, цу дийнахьа лаккхара социалистически декхараш хьалхашка увттаду.

Тха управлени къона яле а, укх шера диаэлагIа белгалдоаккх оаха гIишлошъечун ди, башха-дика толамаш а доахаш. ГIишлой-монтажни балхаш дара хьалхарча ах шереи ворхI беттеи план толаме кхоачашъяьй. Хьал а даь болх бе дIаденнад 1100 гектар совгIа йолча майда тIа хиш декха гIирсаш, царех 260 гектара лаьрхIа «Красный пахарь» яхача колхозеи «Степной» яхача совхозеи а долаш, хьалдаьд 2314 квадратни метр наха чуIе цIенош, из хул планах лаьрхIачул дуккха дукхагIа. ТIеххоачашъяьй гIишлош хьалъярга дIабода мах лохбара задани а.

«Чечингушводстрой» яхача гIишлой управлене коллективо балхаш ду вай республика дуккхача моттигашка. Цо хьалду наха чуIе цIенош, культурно-просветительни учрежденеш, хIаьта Надтеречни района комсаш лелаеча совхозашта лаьрхIа производственни гIишлош, хий гучадаккхара скважинашта бурун детт, республика юрташкеи станицашкеи водопорводаш йохк, хьалъю оросительни системаш, хиш доацача районашка хий хьачудул. Доккха балхаш ду Тийрка йистош тоаяра.

Надтеречни района «Братский» яхача совхозе, вай республике духхьашха хьал а яь болх бе дIаеннай 1500 гектар гаргга майда йола дIакъайла оросительни сеть. Лакхара механизированни оросительни система я из. Лаьтта кIалха ехкача асбоцементни турбашка гIолла кхашка хьакхоач хий. Цо торо кулийт кхо а деш из хий дIаахийта, поливальщикий къахьегама овсарлеи культурeи дикка лакхъе.

Цу тайпара сеть хьалъеш доахк тхо хIанз «Знаменский» яхача совхозе. 1200 гектар майда чулоацаш йола из сеть укх шера дIалургья оаха эксплуатаце.

1964 шера денз тха управлене коллективо доккхий балхаш ду дуга кхедеча кхашка. Соахка эксплуатаце дIаеннай дуга дIаде йиш йола 200 гектарал совгIа майда. 1965 шера доккхий балхаш ду тха управлене Гудермесерча района «Степной» яхача совхоза дуга дувча кхашка . 1966 шу чакхдоаллаш 1500 гектарага дIаккхоачаргья цу совхозе дуга дувш йола майда. ХIанзале эксплуатаце дIаеннай 137 гектар майда, хIаьта 3-ча квартале оаха дIаяла лерхI 197 гектар майда.

Кердача хьисапах дуга дувча кхашка балхаш делга вай республике а тха коллективе а керда гIулакх да. Цхьабакъда, № 3 йолча гIишлой-монтажни управлене толамца карадерзаьй цу балхий технологи.

Даим кхерам тIалатташ яр Тийрка йисте яда районаш. Аьхки Тийрк Iаьржача хана, хий тIа а даьле доккха зе хулар района боахамашта. ХIанз Тийрк карадерзадаьд. Червленни-Узловая яхача станцера денз, Карагалински сунт йолча кхаччалца 70 километр совгIа долча дIоахалла, дехьареи сехьареи шаккхе берд тоабаьб Iочухерцаргбоацаш. ТIеххьара кхераме участкаш тоаергья укх шера. Уж балхаш кхоачашду № 3, 4 йолча гIишлой-монтажни управленей коллективаша.

Республика районашка балхаш дарца цхьана, кхы а доккхагIеи бехктокхамегIеи дола декхараш чаккхдаха кийчлуш я «Чечингушводстрой» яха управлени. Уж декхараш дика кхоачашдара эшаш я низ бола производственни база. Цу гIулакха чIоагIа терко ю оаха.

Укх шера тха управлене карадерзадергда оросительни сета керда тайпа — вIашагIъийнача аьшкабетона лотоках хIамаш хьаелга. Из гIулакх карадерзадича дуккха сихагIеи кхом беши кхашка хий дIаахийта вIаштIехьдаргда.

«Чечингушводстрой» управлене гIишлонхошта дика хов из керда оросительни сеть хьалъеча дукха халонаш нийслургйолга, цхьабакъда, уж чIоагIа тешам бенна ба уж халонаш эша а еш юрта боахама шортта хий лоаттадара гIулакх шоаш дика вIаштIехьдоаккхаргхиларах.

Г. НЕСТЕРЕНКО.
«Чечингушводстрой» яхача гIишлой управлене ПТО начальник.

Хьинар лаьгIдергдац

Шоай кулгашца наха чуIе цIенош, заводаш, фабрикаш хьалъерий хинна ца Iеш, иштта цар чу бахарий а болх берий а цIей да гIишлонхой Ди. Хала да, хьалха эрий аренаш хиннача моттигашка доккхий, хоза гIирсаш хьалду, гонахьара вахар сомадоаккха гIишлонхой ца бовзаши ца безаши вола саг лаха.

Цхьабакъда, къаьстта деза да из ди гIишлонхошта. Укх тIеххьарча шерашка, йоккхий гIишлош хьалъеш латтача хана беррига низи хьинари дIалуш къахьег цар гIишлош хьалъеш.

Лоацца дувца лов сона № 11 йолча СМУ чуйоагIача тхоай гIишлошъеча участка балха хьакъехьа. Наьсарен-Вокзалерча трикотажни фабрика хьалъеча гIишлой-монтажни балхаш деш я тха участка коллектив. Дикача толамашца накъа даьхкад тхо гIишлошъечун Денна.

Тха болхлой коллектив йоккха яц. Белгалдаккха дезаш да тха участкера нонагIа бараш кхалнах хилар. Селхан цеи-ноанойи дешархойи хинна уж кхалнах, лоаццача хана говзалаш кара а ерзаяь, хьинаре къахьегаш ба гIишлош хьалъеча. Доккхал деш яха йиш йолаш я гIишлошъерий-кхалнаьха Саутиева Раяй, ГаIаборшева Халишата, Нальгиева Курбата, кхы дуккхабарий цIераш. 2-гIеи 3-гIеи разряд а йолаш изолировщика, штукатура, иштта кхыча говзалех болх беш я царех хIараяр. Хьабеш бола болх цIенеи дикеи бу кхалнаха. Сменни заданеш 102—104 процент кхоачашъю цар. Духхьала бераш хьастеи хьалкхедеи карагIдаьнна ца Iеш, иштта маIача нахаца цхьана мугIарах дIа а этта заводийи фабрикийи корпусаш, наха чуIе цIенош хьалдечара болх шоашта дика булургболга а хьахьекхад кхалнаха. Башха-дика къахьегама толамаш даьха накъа баьхкаб уж шоай цIейна.

ГIишлош хьалъеча къахьегаш волча хIара болхлочо къовсам лоаттабу пачхьалкхен рузкъеи балха хаи кхоара.

Боккъалдар аьлча, тхона гIишлой материалаш лоаттаеча поставщикий бехках цкъаза моттигаш нийслу болх юхатетташ. Цхьабакъда, фуннагIа даь а болх боацаш битац оаха гIишлонхой. Торонашка хьежжа ди тIехьа шерагIа, дукхагIа ду гIишлой балхаш.

Масала, хьалхарча ах шера 113 процент кхоачашъяьй тха участко гIишлой-монтажни балхаш дара план, цу юкъа дукха пачхьалкхен рузкъа кходаьд.

Нагахьа санна СМУ-11 ерригa хьайийцача 6,5 процент лохбаьб гIишлой-монтажни балхашка дIабода мах. ДIадодар кходар бахьан долаш 32 эзар сом экономи яьй.

ХIанз а дукха балхаш да тха участке кулгашца деш, цу даькъе дукха хIама даь долашше. Масала, механизаци яь да лаьттанцара, штукатурни, бетони маркхали кийчбара санна дола балхаш.

МоллагIча балха тIа а толам баккха йиш йий говзал лакха ца хилча. Производстве хьалхле лелаераша вIаштIехьдаьккхад болхлошта шоллагIа йола говзал Iомаелга. Цу гIулакхо йиш хулийтаргья, эшаш моттиг хилча монтажника метта болх бе.

Тха участка коллектив «Электроинструмент» яхача заводерча участка гIишлонхошца яхье яьнна массехк шу да. Хьалхарча ах шера тхоагара дIаьккхай цар карара кара луш йола ЦIе байракх. Цхьабакъда, шоллагIча ах шера байракх царгара ше хьайоаккхаргхиларахи гIишлонхошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг йоаккхаргхиларахи бIубенна я тха участка коллектив. Тха гIишлонхоша шоаш денна дош сийленца кхоачашдергхилар хьахьокх болхлой къахьегама хьокхамаша.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба гIишлонхой Мальсагов Мохьмад, Мужухоев Муса, Аушев Iаддарахьман, Оздоев Хьамзат, кхыбараш. Бахка ма боаггIара накъа баьхкаб уж цIейна. ХIара бетта хьокхамаш 100 совгIа процент да цар. Шеко яц, № 11 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо шоллагIча ах шера план толаме кхоачашъеча тха участка гIишлонхоша доккха дакъа лоацаргхиларах.

Б. ЭСМУРЗИЕВ,
Наьсарен-Вокзалерча трикотажни фабрика гIишлой участка прораб.

Дика накъа баьхкаб цIейна

Укх шера кхоалагIа дезлу «Грозхимнефтестрой» яхача треста гIишлонхой коллективо ший традиционни цIей.

Ше болх беча 28 бетта треста коллективо хьал а яь эксплуатаце дIаенний Нохч - ГIалгIай АССР-ен Къилбаседа Кавказеи мехкдаьтта химически промышленноста лоархIамера объекташ. Царех цаI я Грозненски химически комбинате хьалъяь спирт доаккха шоллагIа очередь. Советски Союзе духхьашха хьал а яь цу комбинато болх бе йолаялийтай синтетически дубителаш хьаю цех. Из хьалъяр бахьан долаш торо хилар цIокий тоаяра безача маьха дубителаш хьаелга юкъера дIадаккха.

Грозненски нефтемаслозаводе эксплуатаце дIаеннай парафин доаккха шоллагIа очередь, Г-39/6 яха депарафинизаце установка, ГрозНИИ-на лаьрхIа хьалъяь дIаеннай стендий цех, республика кхьйола промышленни объекташ.

Цу юкъа треста гIишлонхоша хьал а даь дIаденнад 5593 квадратни метр йола наха чуIе цIенош. 150 дезала лаьрхIа массе тайпара кхоачам бола пачхьалкхен квартираш. Промышленни достам боллашехьа а, треста гIишлонхоша ханнахьеи дикеи хьал а дийя дIалу наха чуIе цIенош. Масала, Черноречье яхача поселке 3,5 бетта хьал а даь дIаделар 48 квартира йола цIа.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш треста гIишлонхоша лоаццача ханеи дикеи балхаш чакхдоахаш республика районашка хьалъю школаш.

ГIишлонхой денга совгIата башха-дика школа хьалъяьй Закан - Юртарча берашта. Школе йолаш я механически мастерскеш, стадион, хьехархошта лаьрхIа шозза вIаштIардаь цIенош. Уж балхаш кхоачашдеш хилар № 6 йолча СМУ гIишлонхой. Лоаццача хана биъ бетта хьал а даь дIаделар уж цIенош.

Орехово яхача юрта школа хьалъеш боахк. Из хьалъеча дика хьокхамаш гойташ болх бу № 6 йолча гIишлой - монтажни управлене болхлоша. Къаьстта дика болх бу Г. Н. Переловича, плотникий бригадо, П. А. Чугай керте латтача отделочникий бригадо. Болхлошта юкъе дика толамаш доахаш ба Белогурова Валентина, Кобалева Ирина, Бурыкина Евдокия, Богданова Любовь, кхыбараш.

«Грозхимнефтестроя» треста гIишлонхой коллективо хIанз болх бу Къилбаседа Кавказа мехкдаьтта химически промышленноста лоархIамера гIишлош хьалъеча.

Цу тресте дукха ба лаккхара говзал йола, шоай балхах дог лазаш бола нах. Грозненски нефтемаслозаводе дика къахьегаш я № 7 йолча гIишлой-монтажни управлене РСФСР заслуженни гIишлонхочо нов. Н. Г. Болдинова кулгалдеш йола бригада. Цо кхоачашду вIашагIъийна аьшка бетон йоттара балхаш. Дукха ха йоацаш Болдинова бригада йолча гулбеннабар Грознерча гIишлой организацей монтажникаш. Цига цар Iомайир балха толашагIа йола методаш. Производственни заданеши социалистически декхараши даим тIехкхоачашдеш къахьегаш ба нн. М. С. Астахов, — каменщикий бригадир, А. Бельбухаров — бетонщик, Н. Шандрыгин — прораб, кхыбараш. Цу тайпара башха-дика нах коллективе къахьегаш хиларах укх шера хьалхарча ах шера план толамца кхоачашъяьй тресто.

Индустриализаци лакха хилар бахьан долаш лоаццача хана объекташ хьалъе торо хул гIишлонхой. Грозненски нефтемаслозаводе республике духхьашха йоккхийча панелах промышленни зданеш хьалъе болабеннаб. Шерра пайда эц вIашагIъийнача аьшкабетонах.

Советски Союзе эггара хьалхарчарца Грозненски нефтемаслозаводе монтажникаша оттаьй 150 тонн совгIа дозал дола технологически колоннаш, дIаоттаялехьа хьалхагIа кийчъяь йола.

Къахьегам дика вIаштIехьбаккхареи планироване гIулакх нийса ладареи, треста управлени ярaи лаьрхIа вай республике духхьашха юкъейоалаяьй керда метод — сетеви графикаш. Цу графикаша йиш хулийт производстве хула кхоачамбоацараш сихха дIадахийта.

ТолашагIа йола методаши формаши балха юкъейоалаярахи гIишлой индустриализаци лакха хиларахи треста гIишлонхой вIаштIехьдоай лаккхара толамаш даха.

Масала, укх шера хьалхарча ах шера 3,66 процент лохбаьб тресте гIишлой - монтажни балхаш дарга дIабода мах. ХIаьта план кхоачашъяьй 109 процент. Цу юкъа тресто 85 эзар сом пайда баьб. Рентабельно болх бу тресто.

Укх шера треста гIишлонхоша кхоачашде дезаш дукха балхаш да. Грозненски нефтемаслозаводе эксплуатацена дIаяла езаш я АВТ объектни комплекс, Грозненски химкомбинатера лоархIамера объекташ, наха чуIе цIенош, берийи школьнии учрежденеш.

Хьалхашка латта декхар доккхей бехктокхамеи да. Цхьабакъда, «Грозхимнефтестрой» яхача треста гIишлонхой бIубенна ба уж объекташ белгалъяьча ханеи дикеи дIалургхиларах.

Э. ГУГИЕВА,
«Грозхимнефтестрой» треста йоккхагIа йола инженер.

Кхел—къаьнача заман зуламе гIулакх

Советски сага Iилма мировоззрениин вахара коммунистически гIулакхаши хьахилар чIоагIа чоалхане процесс я. Къаьнача заман во гIулакхаш дIададарца къовсам лоаттабеш чакхйоал из.

Советски нах коммунистически уйланца хьалкхебара боккха болх бу вай парте. Дукхача къамех болча советски наьха вахар социалистически наькъаца хувцара лоаттабеча къовсаме дукха а дукхагIа болча советски наьха кхетам чу котъяьинай социалистически моральни идеалаши марксистско-ленински мировоззрении. Цхьабакъда, хIанз а болаш ба къаьнача заман харцахьарча уйлаех мукъабаланза бола нах. Цу уйлашта юкъе къаьстта во а зенне а я дына уйлаш, уж дукха яхаши кхыдола во гIулакхаш чIоагIа хьаллоацаши я.

Вай дувцаргда нохчийн гIалгIайн дезалашта юкъе нийслуш дола довнаши къовсамаши къестадеш йолча шариIатеи Iадатеи традицей зулумерча чулабацамах. Укхаза ювцар я вай цхьаболча тIехьабисача наха юкъе хIанз а лелаш йола «кхел». Шин — кхаь тайпара чулоацам болаш да из дош. Масала, иштта кхел хиннай цу гIулакха е цу деша, вешта аьлча иштта «дегIа» хиннад из, иштта кхел яьй цу гIулакха, вешта аьлча, иштта къоастадаьд из дош.

19-гIа бIаьшере тIакхаччалца йолча хана, шоай пачхаьалкхе ца хиннача Къилбаседа Кавказерча, кхыча къамий санна, нохчийн гIалгIайн вахаре Iалаьмате низ болаш хиннад Iадат. Гаьнна хьалхагIа дIаяхача хана, патриархальни - родовой обществе хьахиннача Iадата къестадеш хиннад лоаман къамий дезалашта юкъе, общественни вахаре нийслуш хинна къовсаме гIулакхаш. Цул тIехьагIа классови отношенеш дегIаяьхкача хана лоаман наха керте латтача классови моастагIаша доал дара эша гера даьд цох.

ХIаьта Къилбаседа Кавказе бусалба ды баьржачул тIехьагIа дынах тешаш болча наха юкъера гIулакхаш къоастадара керте эттар Iарбий даьла АллахIа цIераца бувзабенна чулоацам бола шариIат, вешта аьлча бусалба дына бокъоний кодекс.

Цу тайпара, лоаман наха керте латтараша шоашта гIулакх де оттадир шариIат а. Дуккха Iадата норманаш, цун бокъонаш шариIатаца чIоагIйора. ХIаьта Iадата цхьайола бокъонаш хийра яцар шариIата а, хIана аьлча шариIат ше Iарбий къаьнарча родовой — племенной ханара гIулакхаш доахкаш да. Масала, Iадата эггара а къизагIеи керттерей долчарех цхьа, закон да цхьа лехар. Из гIулакх а АллахIа цIераца дувц шариIата. Iадато санна лерхI шариIато а кхалсаг, вешта аьлча из цхьаккха бокъо йолаш яц, фуннагIа дале а ший маро яххар де дезаш я, дезала юкъе цун цхьаккха бокъо яц. Цу шинне а цхьатарра могадеш да дукха истий кхувлилга, йоIах урдув доакхилга, кхыдараш.

Нохч-ГIалгIайче Россех дIакхийтачул тIехьагIа пачхаьа законех йола судаш йохкаш юрта старшинаши округий начальникаши болча ехкар, Iадат дика довзача нахах ши саг заседатель а волаш йола лоаман словесни судаш. Шоай судебни практике цар хьалхе лелайора пачхаьалкхена мегаш йолча Iадатеи шариIатеи вIашагIъийнача бокъонашца. Судебни практике шерра юкъедоаладаь дар къорIах дув буалга. Из буийташ мах а бенна оттаваь бе къорIа доалла молла хулар.

Саг йитара, саг маьре яхара, дезалашта юкъера, дына гIулакхаш леладара дешаш юртеи округеи моллаша, къаьдаша леладергдолаш дIаденнадар.

Цар шерра, бакъда, къайлагIа лелайора шарIий кхели дай кхели. Берригa нохчийн гIалгIайн къахьегамхой дешанза, баьде, дына хьехамо тувлабаь, моллаша, кхелахоша, бIаьхийча наха тоIабаь хиларах хьахиннача кIийлен тIа лелар уж кхелаш. Пачхаьа суде кхоачар шариIатои Iадатои къоастаде йиш йоаца дешаш. Кхаь ца эцаш нагахьа дош къоастадацар пачхаьа суде. Пачхаьа судо чувалла суд йора, хIаьта шариIата е Iадата бокъонех дош къоастадича кхело бартах дIадоаккхар дов. Цунах оалар «Маслахьат». Кхело тIадиллар дIатекхача доалаш дар иштта еча суда гIулакх. Пачхаьа судо суд а яь чувоаллачул кхело тIадожадаьр дIатекхача аттагIа дар зуламхочоа. Цудухьа зуламхошта, кхел ярах хIама кхоачача моллашта, къаьдашта, кхелахошта пайдане яр уж кхелаш.

Даьй кхел еш хиннараш Iадата авторитет йола нах, кхелахой бар, уж нанагIбараш къуша лочкъадаь доахаш, говраш, жа, кхыйола хIамаш нийеш бола нах бар. Масала, иштта барех бар Шаьлара Девдиев Iусман, БурокIалхара Шадыжев Осман, Долакоара Додов Муня. Цудухьа дай кхелах къуй кхел оалар бахача наха.

Моллаша йоахар пачхаьа суде къаьра дув баа мегаргба, хIана аьлча бусалба саг керастана (эрсечоа) кара ца вахийта а Iазап ца оазийта а. Цунах боккха аьттув боалар зуламхошта. Дув ба белаш судо суд яьча оагIоно цхий аьттув баьнарг лоархIар. ХIаьта ше биа къаьра дув бахьан далла хьалхашка бехказа валара цхьаьаца ко увттадора зуламхочо. Цул совгIа, зуламхочун гаргарча наха боккха кхерам тIатоссар зулам даьд сона яхаш латкъаш волча сага, нагахьа санна тха сага суд йойя оаха хинна зе дутаргдац хьона, из лаьцача лайя, оаха цхьа лехаргба тхоай сага, яхаш. Уж тайпа моттигаш хIанз а нийслу.

Пачхаьа администраце Iаьдала методаша цхьаццаболча зуламхоша къоал дича, нах байхача бIарча юрт материальни бехктокхаме оазаш, зуламхочун гаргарча нахага дув буийташ йола судебни практика шерра яьржа яр. Ший саг хьаллацар, цун га даккхар, фуннагIа цо даьдале а, яха патриархально - феодальни гIулакх хьаллоаттадара доккха новкъостал дора цо. Масала, яйна говр тIатетта нохчо е гIалгIа цIенвала 8 саг тIехьа а волаш дув баа безаш вар. Цу гIулакхах зулам леладеча элементаша пайда эцаш моттигаш хIанз а я.

Пачхаьа суд, шариIатеи Iадатеи кхелаш харц лувш хилар дувцаш дукха хIамаш да наха дувцаш.

Бокъоний хьанъе шариIатеи Iадатеи халача хьала тIа оттаьяр нохчийн гIалгIайн кхалсаг. Масала, сесага вIалла а бокъо яцар марах хьакъаста, хIаьта маро сесаг юташ хилча хьаштдолча хана цо ши теш а волаш «аз йитай хьо» аьлча кхоачам бар. Цул тIехьагIа шариIатеи Iадатеи яхачох сесаг цхьан минута ше мараца яьхача цIагIа Iе бокъо йолаш яцар. Иштта дIайодача сага цо маьраца цхьана Iоабаьча боахамах хIама кхачанар, ше Iодаь бераш дита дезар.

Цхьабакъда, нагахьа санна иштта къаьстача мареи сесагеи мар ше даьчех дехке а ваьнна, юхавIашагIкхета безам хуле, тIаккха цен а хиле царна юкъеотт шариIат. Юха уж вIашагIкхетара, дош моллага дода. Молла еча кхелах, маро йита кхалсаг ший маьрага юхайодаш хилча хьалхагIа кхычунга маьре яха цхьа бийса яькха а ха яьккхачул тIехьагIа цу моллагIча «маро» йитача мара ший хьаяха хиннача марага юхаяха бокъо йолаш яц. Из кхел ярах моллага хумаз кхоачар. Бийса якха е кхы дукхагIа ха якха иштта саг йигацар босий доацача, деклассированни элементаша мара из дарах хьалха дIаяхача хана «цхьан бийсан» ший сесага мар хиннача 10 сом ахча дала дезар ше йита хинна саг юхаюгача маро. Иштта сий доаца гIулакх тIаоттадора шариIато эгIазбахарах вIашагIкъеста мари сесаги юхавIашагIкхеташ. Из гIулакх хIанз а долаш да дынах тешача наха юкъе.

Йита саг кхычахьа маьре хила а ца езаш юхайоалае шоашта дуккха хIама елча моллаша къорIа тIара никъ лохар. «Хьанафа», «Хьанбали», «Шафаи», «Малики» яхаш яр уж бокъонаш. Шаьларча боккхийча наха иштттача, шариIат дика довзаш хиннача моллах Хадушев Сатух дувц: къонаха чувижжал доккха ага а даь, цу чу сесаг йитарах дехке ваьннар масех минута терка а вийя, «се агара гIеттача хана денз сесаг юташ дош айса ца алара къорIах дув буъ аз», аьлий дув буийтар цо, яхаш. ТIаккха ше йита хинна саг юхайоалае мукъа лора Сатуха, шийна из дарах цунгара шийна 10 сом ахчеи декъача деса ворден а яьккхе.

Вай мехкара эксплуататораш ше дIабоаххашехь а, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически револющe дIаяьхар уж ерригa харц судаш, хьайир халкъа суд, халкъо ше хержа советски суд, цо лораду социалистически пачхаьалкхеи а берригача советски наьха а хьашташ. Цо цIенхаштта лораду Советий Iаьдала ерригача органаша а советски гражданаша а советски законаш кхоачашделга. Вай пачхаьалкхено обществана хьалхе леланра керттерчарех цхьа принцип я из. МоллагIча къамах, расах, социальни, положенех, рузкъа долош е доацаш хилар, гIулакхе е гIулакхе воацаш хилар па къердаш берригача гражданашта цхьатарра оттаяь йола правосуди чакхйоах советски судо.

Советски Iаьдал латтача шерашка вай халкъа судо доккха сий даькхад ший. Дуккха бола къахьегамхой кхетама балха юкъеозара йоккхача предприятешка, дешара заведенешка, совхозашка, колхозашка ехка новкъостий судаш я. Цар боккха болх бу.

Цхьабакъда, иштта халкъа бокъонца йола советски суд йоллашехь, хIанз а нийслу шариIатеи Iадатеи кхелашка уха нах. Шоаш тIехьабиса нах хиларах, хIанз а шариIатеи Iадатеи авторитетех мукъа баьннабац уж. МалагIа тайпа нах ба советски бокъонца йолча нийсхон судо шоашта ма деззара шоай дош къоастадерггдоацилга хоаш кхелашка шоай дош къоастадайташ. Уж ба бIеха, Iаьржа дог дола нах. Шоашта болча пайдана моллаш, мурдий тхьамадаш гIерт шариIатеи Iадатеи кхелаш дIахо делае.

Иштта бола нах хIара юрта хIана бац аьнна ба. Керттерча даькъе уж ба хьаьналча къахьегама юстара бувлараш, тунеядцаш, тайп-тайпарча мурдий тоабашта хьалха латта нах. Кхелашта юкъе доккха дакъа лоац ше къурейша цIенах ва яхача дуккхача наха вовзаш волча Сайд - Кусейна. Дынах тешараша «садати» оал цох.

Шаьла ва ше къаьда ва аьна дIакхайкадаь вола цхьаннахьа дийша воаца ше молла ва яха Саиев Амани. МоллагIа хIама хилча а кхелага гIолла къоастаду цо из. Ши бутт хьалха шин лоалахочоа юкъе беша доазоша тIагIолла баьнна цатоам кхелаца къоастабе гIертар из. ЧIоагIа раьза воацаш хул Амани ше шаьлахошца лоархIаш хилча. «Къаьдай Хьажа-Мурда, Шамсуддин-Хьажий шоай хана сий деш ма хиннадий шаьлахоша», оал цо. Ше уж санна къаьда воацилга, хIаьта керттерча даькъе наьлахой 40 шу хьалха хиннараш боацилга кхетадац цо. Царна везац цхьаккха а къаьда. Мартан чу «Горен» яхача совхоза объездчик волча Сейхадов Хьамзата чубеллар ялат доадеш боалла Умахаджиев Салауддина етт. Из чубеллача кхий чу дуст хиннад. Цунах мотт тохарах цамогаш хинна етт ветлоро лечара баьккхар. Из дош дийцача цу юртара молла Беталгиреев Исраил юкъе а волаш йолча кхело 25 сом техар объездчика. Кхел хьаллаьнар цу юрта Совета председатела Хамаева а. Ца воалаш дIатекхар Сейханова шийна теха 25 сом. Цунах моллага фу кхаьчар-м хац вайна.

Шоай гIулакхаш кхелахоша гуччахьа леладеш моттигаш я, хIаьта вай цхьаболча коммунисташа, комсомольцаша из шоашта ца ховш санна сурт увттаду.

Цхьабакъда, хIанз тIа-тIа чIоагIагIа хIама тох советски наха уж къаьнара гIулакхаш хьаллоаттадераш та. Масала, Ставропольски края Советски района Степное яхача юрта жа Iуй болаш болх беш бар Хантиев Мовлади, цун ши воI Мамеди, Алаудин, цар юртахо Хиблаев Iисам. Хиблаева Iулацара итташ дола жа дайр. Цо ХантиевгIарех дегабуам а баь, жа хьада аьлар. Дош кхелага дахар. Кхело шоаш цIена хиларах къорIах дув баа тIадожадир ХантиевгIарна. Цар дув биар Мовлада да лоархIаш вола воккха саг молла Хантиев Дага шоанца а волаш. Бакъда, из цар баарах аттагIа хиланзар Хиблаевна, ше вахийтача боахама хьалхашка бехктокхаме вар из. ХантиевгIар къоалдаь хилара тешал деш дола бакъдараш а гулдаь, шоаш Хиблаева гучабаьхача, из нахала ца доаккхаш къайлахьорг 400 сом ахча лургдолаш боккхий нах бахийтар молла Хантиева Хиблаев волча.

«КъорIах биа дув» яхаш 1964 шера май бетта фельетон араьлар «Терская правда» яхача газета тIа, къаьра дув баар вIаштIехьдаьккха молла Хантиев гуча а воаккхаш. Къуй майрра гучабаьхар цу газета корреспондента.

Дог ураоттаде къаракъ а менна, ший даь-да гучаваккхар юхадекха 1965 шера май бетта столовера ара а ваьккха, Хантиев Мамеда йийттар корреспондента Мамакаев Салуйна. Из бахьан долаш укх шера июнь бетта ши шу суд йир цунна. Цхьабакъда, «къахетаме» суд яр Хантиевна яьр.

Кхелаша новкъарле ю советски органаша лерттIа болх бара, советски суда къайлакхухь зуламхой, рецидиваш хилара хьалхьебу уж.

Советски закон чакхдаккхара лоаттабеча къовсаме боккха лоархIам болаш я советски общественность, къаьстта хIанз шерра йоаржаяь коммунизм хьалъеча хана хIаьта а. ХIанз социализм хьалъьяьча хана, зуламий, социальни овлаши бахьанаши дIададьннача хана вIалла а зулам ца хилийтара эшаш йола лард йолаш я, цу хьакъе Iалаьмате боккха лоархIам болаш да къахьегамхой цунах дIакхетабеш кхетама болх бар.

«Тунеядцаш, рузкъах ка еттараш, къуй, спекулянташ, бюрократаш — из ба вайна хийра долча идеологехи моралахи юхебиса бIы. Цунца къиза къовсам лоаттабе беза, общественни воздействе берригача низахи советски законий берригача низахи бизза пайда а эцаш, аьннад КПСС ЦК июньски (1963 ш.) Пленума решене тIа. Цу декхаро вайна тIадожаду воашта, хийра йолча идеологех цаI йолча шариIатеи Iадатеи кхелашцара, уж хьаллоаттаераца къовсам ирбе а царна меттахьа хIама тоха а.

А. САЛАМОВ,
Нохч-ГIалгIай метта, исторе, литература Iилма - тохнама институтa директор.

ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕРИЙ ЗВЕНО ЙОЛЧА

Тха колхозе тхьамка хьалкхедеш я Мустапаева Асета кулгалду звено. Колхозе дукха дац тхьамка, дерригa а 25 гектар. Цхьабакъда, тха артело хIара шера боккха пайда эц цу культурах. Масала, дIададахача шера 12 эзар сом цIена пайда хилар тха боахама тхьамка леладарах. Укх шера кхы а дукхагIа пайда бергба оаха цох.

Дика хиннад укх шера колхоза тхьамка. Звено членаша шоаш лоархIамаш мадарра, хIара гектара тIара 14 центнер тхьамка даргда.

Д. УМХАНОВ,
Шаьла района Ленина цIерахча колхоза агроном.

ИШТТА ТIАКХЕТ ШУРА

Из леладераш дукхьашхе декха доахан да. Юххьанца денз дикагIча хьисапах детта а детташ, дукхагIа шура телийта даьхад аз уж. Шера планах царех хIара Iаттагара 1675 килограмм яккха езача метте хIанзалехьа царгара шишша эзар килограммал тIех шура яьккхай аз.

Шура дукха телийтара тIехьара къовсам аз лоаттабу, доахан дахкара кийчдаргареи лерттIа дахкийтаргареи дIа а болабеш. Духьашха дахка доахан кхераш, аьрдагIа хулга ховш ма дий. Цудухьа дахкалехьа ши бутт хьалхагIа денз дIадоладу аз уж детта Iомаделга, хьакхашта доахилга. Цу юкъагIа лерттIа доагI-доагIача доакъарца уж кхабара чIоагIа терко ю аз. Дахка ха гарга ме гIорт нонагIо тел аз царна дукхагIа шура хулийташ дола доакъар. Цу хана силос, концентраташ дукхагIа тел.

Дахка 9 — 10 ди эшаш уж дIадут лаьрххIа доахан дахкара кийчъяьча отделене. Цига къаьстта а чIоагIагIа терко еш хьежа езаш хул царга. КIалхьарцар каст-каста хувц, дийнахьа шозза цIенду, хIаьта шамараш хьенза-м цхьаккха дича а дита йиш яц.

Айса доаржалла болх беча дуккхача хана зем а баьккха, хIана дика хов сона доахан дахкаргдола ха къоастае. Цу дийнахьа денз къаьстта а чIоагIагIа терко еш хьеж со царга. ТIоалал дукха йоалла доакъараш ца телаш соцаду, хий кIезигагIа мелийт, декъа кIалхьарцар кийчду, шамараш дул.

Бехкачул тIехьагIа Iаттага кIезиг-дукха салоIийт, мел хий меладу, бехка моттиг цIенъю, цига дезинфекци ю. Цул тIехьагIа бетта йолалу. Шура цIенийя хьайоах. Юххьанца бетташ массехказа шим хьув.

Духхьашха дехкачул тIехьагIа лерттIа деттилга геттара боккхача лоархIамера да шинараш дIахо дукха шура телаш хилийтара.

Дуккхача шерашка болх беш баькха зем ба са, уж мишта леладе деза ховш. Доахан дехкачул тIехьагIа юххьанцарча деношка, дукхагIа кIезигагIа йоацаш цхьатарра ха юкъе а йолийташ, деннеи бийсаннеи пхезза детт аз уж. Цу гIулакхо шурий пхьнашка чIоагIагIа болх байт, хIаьта етт дукхагIа шура тела а боал. Цул тIехьагIа диазза детта йолалу. ТIаккха, 2 — 2,5 бутт баьнначул тIехьагIа, кхозза детта доладу. Мелла дукха-кIезига айса детте а айса массаза детта цIенъяь хьайоах аз парга йоалла шура.

Укхаза довза дезаш ши гIулакх да: цкъа-дале, тIеххьара шурий тIадамаш эггара хьаьнагIа да, цудухьа ерригa хьайоаккха шура дукхагIа хьоанал йоаллаш хул; шозлагIа-дале, хьа ца йоаккхаш шамар чу йисача шурий пхьний низ лаьгIбу, хIаьта цо деннеи бийсаннеи йоаккхача шурий дукхал чухнахьа а йоакх.

Цхьаькха а да са дувца безам болаш. Хадданза цкъара бетташехь а Iатто ерригa шура хьахецац. Цудухьа цкъара бийттачул тIехьагIа 40 — 50 минут яьннача гIолла юха а тIайода со из бетта. ТIаккха хьалу цо юхейиса шура.

Шура дукха телга Iилмо техкача боарамех доакъараш а дуадеш доахан кхабарах тийша хилар бакъ да. Аз хIара Iатта дийнахьа телача доакъарий боарамаш царех 11 — 12 доакъарий единица хулача тайпара да. Иштта кхоабаш хилча деннеи бийсаннеи Iатто луча шурий боарам 14 — 16 килограмм йолаш хургба. ХIана аз а иззал шура йоакх.

Iан юкъагIа хIара Iатта дийнахьи буси дикача хьажкIий силоса 30 — 35 килограмм, 6 — 8 килограмм кIи ча тийннад аз. Цул совгIа, ферме вIаштIехьдаьккхадар искусственни муж кийчбелга а.

Боккхача лоархIаме да доакъар лерттIа телга а. Доахана цкъаза шоашта йилла ерригa силос ца юаш хул. Ча а силос а дукха кхоца дIаув. ТIаккха доахан меца дус, гIеллу, шура а кIезигагIа тела доал. Цудухьа дуача боаррамагIа, дийнахьа пхеззанел кIезигагIа доацаш тел аз царна доакъар.

ЧIоагIа бехктокхаме ха я доахан Iангара доала юкъ. Цу хана силос а ча а вогIа дуъ цар. Цудухьа доакъар дехкара порядок хувц аз. Iурра силос юлл аз царна, тIаккха, детта а дийтте, доажаде арадоах. Тха фермана юхе дIадийна рожь дар, из бIаьстан юххье дика тIа а даьннадар. Юххьанцарча деношка шортта моша доакъар хилар цунах доахана даа, цудухьа уж дика дуза а дузар.

Ахкан юкъагIа хIара денна 70—80 килограммал кIезигагIа доацаш моша доакъар царга дайта гIертар со.

Уж дерригa гIулакхаш бахьан долаш шура яккхара шера план хIаналехьа тIеххоачашъяьй аз, шера якха лаьрхIачул 100 килограмм тIех а йоаккхаш. Цхьабакъда, дуденнарех кхоачам хинна-м яц со. Деттача доахана маша кхы тIа а совдаккхара дола наькъаши хьисапаши лехаш я со хIанз. Цу гIулакха мехкарта дикагIча дояркай опыт а Iилманна дуденнараш а Iомаду аз.

З. ЛУКМАНОВА,
Наурски районерча Ленина цIерахча колхоза доярка.

Хьувкъама лард

Дахо юртбоахам дегIабоалабара новкъарле еш хинна дерригa кхоачам боацараш дIа а даьха берригача специалисташа, кулгалхоша беча кIоаргача творчески балхаи лаьтта дикагIа пайда хургболаш леладараи шерра никъ хьабийллаб КПСС ЦК мартовски Пленумо. Лаьтта леладара интенсивни система ларда тIа латт ялаташ дIадувча майдай нийса структура. Лаьттан-климатически хьалашка кIезигагIа къа а хьегаш лаьттан единица тIара дукхагIа продукци чуяхьаргйола культураш дIае харга хьежжа хургда из.

Боккха хьувкъам луш йола культураш хоадам болча цхьан хIамах латтац. Хьалхарча даькъе дIаювча культура биологически белгалонашка хьежжа гIулакх дарахи ца дарахи тийша хургда дерригa а. Боккъалдар аьлча, дукхагIйолча хана цу деша лерттIа уйла ца еш, лаьттан майдаех боагIача бесса пайда эцара дешаш тIагIолла къестаду специалисташеи кулгалхошеи. Масала, хьа эцаргья вай хьажкIаш. Тоъам хиллал тIунал йолаши лерттIа гIулакх деши хьалкхейича цу культура массаза ялата а иштта доакъара а боккха хьувкъам лургхилар дика хов специалисташта меттел хIара болхлочоа а. ХIаьта, лоархIамерча культура хьувкъамий йоагIача тайпара шерра шера анализ еш бац «Самашкинский» совхозера специалисташ. Из бахьан долаш планах доагIачул дукха а кIезигагIа чуэц ялаташ.

Цу совхозе а, хIаьта къаьстта цхьоалагIчеи шоллагIчеи отделенешка а дIахо йодача хана шортта кхоачам хиллал дIае йолае еза хьажкIаш. Укхаза дукхагIа дIаде деза Сунженски дукъа тIарча Iалама хьалашка дукхагIа хьувкъам лургбола, кIезигагIа къахьета дезаш дола ялаташ. Цхьабакъда, хьажкIаш кIезигагIа дIае еза яхалга-м дац из. Махулла дукхагIа уж дIае еза хий дехкача а хIаьта кхоалагIчеи йиълагIчеи отделенешка эггара тIунах латтача лаьтташка а.

Ялат доккхалга дегIадоаладара дика резерв я йокъал латтача зонашка хIара гектара тIара 20—25 центнер йоалаш йола ялата сорго. 1966 — 1970-ча шерашка ялаташ дIадувш долча майдай структура шоаш оттаеш шекара свекла дIаера дош нийса къоастадаьд совхозаша. ХIара отделенена, бригада бокъонца дIадовзийта деза из гIулакх. ХIаьта, 100 — 120 гектарага кхоачаш цхьа кха хургдолаш йола баьца даарий севооборот 1-ча отделене дIайолае еза «Самашкинский» совхозо, — хIаьта 2000—2500 гектар шекара свекла йолаш дола 2 кха хургдола полевой севооборот дIайолае еза 2-ча отделене хий дехкача лаьтташка, цун кхыйола севообороташ 3-чеи 4-чеи отделеней хIамаш дIаювча лаьтташка хила еза. Иштта дIаювш хилча дикагIа а дукхагIа а чуба вIаштIехьдаргда шекара свекла хьувкъам.

Доакъара лаьрхIа культураш дIаювлга шердара чIоагIа къахьийгад специалисташа. Цудухьа кердача структурах 40 процент хиллал оахаш дола лаьтта дIалоац цкъа дIайийча дуккхача шерашка а цхьан шера а хулача баьцаша, силоса дIаювча хьажкIаша, корнеплодаша. Цул совгIа, укхаза йоккха терко ю шозлагIа дIаювча хьажкIий, берца. Кхы тIа а 20 эзар тонн совгIа моша доакъари 200—250 тонн ялата лаьрхIа борци хулийтаргба цу гIулакхо. Боккхача маьхе да 1966-ча шера совхозаша гурахьа дIадийнача кIина юкъе гIолла пхорагIа харшаш а доахаш эсперцеташ хьалххара дIае йолаергйола гIулакх. Ги кIезита хилар бахьан долаш кIезиг-кIезиг мара дIае йолаеш яц из. Тхона хетаргахьа экономически боккха пайда бергба цу мероприяте. Цкъа-дале ялата кIа чуийцачул тIехьагIа хIара гектара тIара 20—30 центнер йол хьакха, тIаккха цхьан бетта доажаде йиш хургья боахамий. Цул совгIа эспарцен дукха белокаш йоахка доакъара культура хиларах лаьттанцара азот алсамдоакх.

Дика оттаьча ялаташ дIадувча майдай структураи цун ларда тIарча севооборотийн чотах доккхий хьувкъамаш чуккахьа вIаштIехьдаргдац боахамий, нагахьа санна удобреней системана ялаташ лорадара системана, хий дехкара а мелиораце а гIулакхашта разработка ца йой. Уж дерригa дешаш вIаши дувзаденна а цхьана кхоачашде дезаш а да.

В. ПРОСКУДИН,
Ачхой-Мартана района производственни управлене керттера агроном.

«Назрановский» совхоза комбайнера Хамхоев Ахьмада машина тIа цIе вымпел я «ДикагIча агрегата» аьнна. Из совгIат Ахьмада деннад цо ший комбайн дика лелаярах, ка йоалаш болх барах. Яндарерчеи Аьлтий-Юртарчеи отделенешка ший машинаца 350 гектар ялат чуийцад Хамхоев Ахьмада.

Н. Нобиашвили сурт.

Хьайбашта—шортта доакъар

КИЙЧЛУШ БА

Эггара сагогагIа йола балха ха хьатIаэттай тха районерча хьайбаш леладераштa. ХьажкIий силос лаьттах йолла доладеннад дерригаш а хIана дац аьнна дола боахамаш. Укх шера 180 эзар тонн силос лаьттах йолла езаш да района боахамаш. Из шозза хIана яц аьнна дукхагIа хул соахка кийчъяь хинначул.

Силос хьокха комбайн 106 я тха районе. Юкъера лаьрхIача хIара комбайно 18 — 20 дийнахьа болх бе беза 1800 тонн силос кийчъяра.

Цхьабакъда, силос хьакха йоалаеннача хьалхарча деноша хьахьекхар цхьадолча боахамашка комбайнаша болх геттара кIезига беш хилар. Масала, Староюртовский совхозе цхьадолча деношка 40 — 50 тоннал дукхагIа хьакхац силос цхьан комбайно, вешта аьлча цунах хилац ах норма мара. Балха овсарле кхы лакхагIа ца хуле, силос лаьттах йоллара ханаш йIаьхъе езаргья цу боахама, тIаккха доакъарийна лаьрхIа хьалкхеяь культураш дукха йовргья.

Дика а хеташ белгалдаккха дезаш да силоса лаьрхIа хьажкIаш кхееш йолча механизированни звеноша хIанзле хьалхара итогаш яь а дукхагIа долча боахамашка дика результаташ йолаш а хилар. Масала, № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозерча звеньевой Хатуев АбуIаьлас ший звеной членашца цхьана силоса лаьрхIа хьалкхеяьй «узбекски зубовидни» яхача сортах йолча хьажкIий хIара гектара тIара 300 центнер. Силоса лаьрхIа дIайийнача хьажкIий хьувкъамаш лакхдаьд Горячеисточненски совхоза звеньевойша нн. Алханова, Албекова, Хамидова, кхычар. Цар хIара гектара тIара 200—250 центнерал кIезигагIа йоацаш моша хьажкIаш хьокх, хIаьта уж тIаийцача декхарел дуккха дукхагIа а хул.

Балхаш дика вIаштIехьдаьха силос лаьттах йоллаш боахк хIанзле а йиъ эзар тонн совгIача хьажкIех силос лаьттах еллача № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозе. Силоса лаьрхIа хьажкIаш чуэцаш ба укхаза механизатораш нн. Литвинов, Нурмагомаев, Мекиев, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача хIара комбайно дийнахьа 100 тонн совгIа силос хьокх.

Мишта вIаштIехьдьннад совхоза балха овсарле селла чIоагIа лакхъе?

Балха аьттув баьннаб силос хьакхара комбайнерий материальни безам совбаккхар бахьан долаш. Совхоза дирекце оттадаьд, нагахьа санна комбайнер цхьан дийнахьа силоса лаьрхIа 100 тонн хьажкIаш хьокхе, цун керттерча алапена кхы а пхи сом тIатоха, хIаьта нагахьа санна цхьан комбайно пхе дийнахьа 500 тонн хьокхе, кхы а цкъара 10 сом ахча лу комбайнера.

Бокъонца йола социалистически яхь яьржай силос хьокхача машиний комбайнерашта юкъе. Комбайнеранов. Литвинова ший комбайнаца хIара денна 140 тонн хьажкIаш хьокх. Из хул цхьадолча деношка Староюртовский совхоза йиъ комбайно хьокхар миссел хIана яц аьнна.

Силос лаьттах йоллара балхаш дика лел хIара денна силос хьокхаш 20 комбайн йоаллача Грозненски шурий совхозе.

Силос лаьттах йоллара балхаш вIалла магийта йиш йоацаш мела лел Ленина цIерахча, «Новый быт» яхача колхозашка. Из бахьан долаш дукха силос эшаяла мегаш да укхазара гIулакх.

Боахамий кулгалхой уйла тIаерзае еза комбайнашца хьекха силос лаьттах йоллара. Цо новкъостал дергда хьакхарчашта эша концентрированни доакъараш дикка кходе.

Е. ИЗВЕРИНА,
Грозненски района юрта боахама производственни управлене керттера агроном.

ХЬИНАР СОВДУВЛ

Дика дегIаух Грознерча литейно-механически завода производство. Бахача наха эшаш а цар лоархIаш а я цу заводо арахецаш йола пишка Iоакъий, эIамигеи йоккхийи наIараш, ленточни питателаш, иштта кхыйола чона продукци.

— Бахача наха хоатташ йола цу тайпара продукци хьаяра болх тоабеш, из аттача боаккхаш дукха организационно - технически гIулакхаш юкъедоалдадаьд завода коллективо, — йоах парторганизаце секретарь волча И. Ф. Иванова.

Ерригача заводе эггара чоалханегIа болх ба лоаладаьча чонах наIараш елга. Из болх дикагIа вIаштIехь мишта боаккхаргбар-хьогI яхаш дукха уйла ю завода рационализатораша. Иштта слесара Гришина балха юкъейоалаяьча предложене дикка пайда бир цу гIулакха. Хьалха топочни наIарий формовка астрах йора, хIанз полукокелеца ю, хIаьта цхьан дийнахьа арахецаш йола наIараш 80 - гара 120-нега дIакхаьчай.

ЦIи летаеши йокъ арайоахаши йола пишка наIараш къаьст-къаьста опокашка йора, хIаьта, хIанз уж шаккха цхьан опока чу хьаю. Апрель бетта денз цу рационализаторски предложене 6 эзар сома металли алапии кходаьд.

Дукха ха йоацаш цIи летаю наIараш еш йолча Байдалина кулгалдеча бригадана коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи еннай. Карара-кара тела цIе байракх а цу бригадага я. ХIанз из бригада яхье яьннай кухонни Iоакъаш еча бригадаца.

Лакхара дикал йола коача чон арахецарца белгалъяьннай Макаровс кулгалду ваграншикий бригада. ХIара бетта план 130 — 140 процент кхоачащъю цар. Кхо саг мара вац цу бригаде, хIаьта уж коммунистически къахьегама ударникаш а ба.

Къилбаседа Кавказе ерригa а шиъ мара яц литейно - механически завод, цудухьа Грозненски завода продукци го йиш я вай республика районашка меттел, кхыча городашка а. Шоай завода сий лакха лоатталара къовсам лоаттабу хIара болхлочо.

А. ЦОЛОЕВА.

ХЬАЙБАШ ДИЗАИ ДЕРСТАИ ХИЛИЙТАРА

Шаьла района «Южный» яхача совхоза шурий - товарни ферме 560 бежан да. Дика толамаш даьхад ферма хьайбаш леладераша укх шера. Пачхаьалкхенга шура йоххара верхI бетта план кхоачашъяьй 120 процент гаргга.

Къаьстта дика къахьийгар дояркаша Хатуева Манжас, Воронина Клавдияс, Моллаева Барета, кхыбараша.

Совхоза хьайбаш леладераша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд шура яккхареи пачхаьалкхенга йоххареи план 10-гIа декабрь хьатIакхачалехьа кхоачашъе аьнна. Ди тIехьа шерагIа баржаш латт декхараш кхоачашдара тIехьара къовсам.

Хьайбаш дизаи дерстаи хилийтара чIоагIа йоакхо ю ферме. Кагий аьта суданка яха буц хьайбашта хьатIаккхухь лафет тIехьа йийзача тракторца. Доаханна лаьрхIа хIанзехьа а кийчъяьй 486 тонн аьла, 287 тонн ча, 1261 тонн йол. Планах доагIачул дукхагIа кийчде лаьрхIад укхаза уж доакъараш.

Хьайбашта лаьрхIа дIайийнай 160 гектар люцерна. ХьалхагIа хьекхача люцернах 225 тонн дика аьла кийчъяьй. ХIанз сухалбаь чуэцаш латт суданка яха буц. ХIара гектара тIара йоал 20 центнерал кIезигагIа йоацаш скъа йол. Дукха ха ялалехьа шозлагIа хьакха йолаергья люцерна. Укх шера 500 тонн совгIа йол кийчъе лаьрхIад боахаме.

410 гектара тIа гурахьа юв культураш дIайийнаяр совхозе. Уж культураш чуэцара тIеххьа механизатораша Черногогов Алексейси Коцхулов Ахьмадеи дийнахьа ча хьагулду, хIаьта бийсанна чах мукъадаьнна кхаш оах. Паркхаш хьалъийдеча машиний новкъосталца Аксактемиров Вахитеи Кагиров Махьмадеи аргIаш ду чах.

Къаьстта йоккха терко ю укхаза силос йоллара. Цу гIулакха лаьрхIа бIаьсти дIайийнаяр 100 гектара тIа хьажкIаш. Iана замалахь хьайбашта шортта моша доакъар хилийтара юха шозалагIа а силоса лаьрхIа 160 гектара тIа хьажкIаш дIайийнай укхаза. ХIанз сихбенна хьажкIий силос йоллаш боахк совхозе.

И. ПУХОВ.

КЪАХЬЕГАМХОШТА ЭШАРАШ IАЛАШДАРА

Вай партеи правительствай хIара денна йоакхо ю къахьегамхой вахара мел эшар Iалашдара. Дукха ха йоацаш РСФСР Лакхехьарча Совета ПхелагIча сессе дийцар торговлеи общественни кхачани дош.

Вай республике а кIезига дац цу хьакъехьа деш дараш. Культурни вахара эша а кхыдола а товараш, кхачан продукташ хIанз дукхагIа ийе баьннаб бахаш бола нах, хIаьта царех дукха дараш хадданза дохкаш хилийта вайга торо а я.

Укх шера къаьстта а дукха гIулакхаш даьд вай республике торговле а общественни кхачан а база чIоагIъяра. Цу гIулаккага хIанзлехьа цхьа миллион сом хинна па Iеш ахча дIадахийтад. Торгови сеть 2200 единицага кхоачаш дегIаенай укх шера. 1965 шу доладелча денз болх бе йолаялийтай кхача баа 500 моттиг йола общественни кхачан 7 предприяти. Ерригa а укх шера болх бе йолаялийта лаьрхIа я мах бу 143 моттиг хургйола 6 магазини кхача баа 1330 моттиг хургйола общественни кхачан 22 предприятии.

Укх тIеххьарча хана ходаллал лакхденнад товараш ийду нах культурно Iалашбар. ДIахо шерьеннай торговле прогрессивни формаш — самообслуживани, гуччахьа Iодехкаш а образецах а товараш дохкилга, нах бахача цIеношкара кухнеш, ийду товараш чIагIа чукхухьилга, тIадилла дохкилга, и кх. дI.

Товараш ийду нах дикагIа Iалашбар, материально - технически базал совгIа, лакха квалификацеш йола торговле кадраш хиларах тийша да. Цудухьа къаьстта уйла тIаухийт уж кийчъяра, а Iомаяра а. ХIанз алхха моттигашкарча торгий системе а 600 саг ва заочно деша вагIаш.

Моттигашкара Советаш дукхагIа терко е яьннай торговлеи общественни кхачани дешай. Районий а городий а Советий исполкомий торговлена йола общественни отделаш дукхагIа хила яьнай. Цар дика новкъостал ду нах торговлеца Iалашбар тоалара. Къахьегамхой дукхагIа юкъе увз магазинашта, столовешта, чайнешта, буфеташта тIахьожам лоаттабара.

Дохкача кхачан доацача товарий ассортимент йоккха а чоалхане а хиларо дIалех специализированни магазинаш хулийтилга. Цудухьа хIанз республике алхха паччахьалкхен торговле я 570 специализированни магазин. ХIаьта а дукхача торговле болхлоша маашара терко яц магазинашта специализаци яра, хьалха а санна маьхаш кустарно ду, товараш ларекашкей палаткашкей гIолла дIа-са а къестадеш.

Торговлерча технически прогресса керттерчарех наI да шелал хулийта боахам тоабар. Алхха укх шера а 200 холодильник, шелал ю шкаф, кхыяр оттальй республикерча торговле сете.

Бокхха болх чакхбаьккхаб общественни кхачан гIулакх тоалара а. ХIанз 600 единицага дIакхаьчай общественни кхачан сеть, цхьан хана 15 эзар гаргга сага кхача баа моттигаш а йолаш. Общественни кхачан предприятеш (столовеш, чайнеш, кафеш, ресторанаш) тIа-тIа ногIа кийчъю технологически а шелал еча а оборудованеца.

Керда столовеш, кафеш ехкарца тоалаь ца Iеш, самообслуживани санна дола прогрессивни хьисап юкъе кхахьарца а тоалу общественни кхачан гIулакх. Цу хьисапагIа болх беш общественни кхачан 50 гаргга предприяти я хIанз. Цо шозза гаргга кIезигагIа ха йохийт хIама даарга.

Республикана бокхха лоархIам болаш хургда фабрика-кухни эргаяьккха юхакийчъяр. Цу керттерча даькъе ахфабрикаташ арахецаргья, общественни кхачан болх тоабергба, производственни майдаш шеръе торо хулийтаргья. Из эргаяьккха кийчъелга дизза йистедаргда 1965 шера.

Укх тIеххьарча шерашка хьалкхийнаб шоай декхарех дика лоархIабу организатораш, торговле новатораш. Шоашта тIадилла гIулакх ка маьхал а ювлаш, дукха а дезаш кхоачашдеча царех ба горпромторга № 29 йолча магазина заведующи Сарнисян, Роскульторга база управляющи Мунаев, кхыбараш. Мелла доккха а бехктокхаме а хиларах бIу ца къожабеш, шоашта хьалхашка ваттa декхараш кхоачашдулуш я горпромторга № 7 йолча магазина, «Грознефтехимзаводы» объединене ОРС-а № 7 йолча магазина, кхычар коллективаш.

Шоай болх дика бовлаш а беш а бола деналера торговле болхлой кхебара бокххача лоархIаме я коммунистически къахьегама цIи тиллийтара тIехьа лоаттабеча къовсама социалистически ях. Цу патриотически болама юкъе дакъа лоацаш 250-ннел тIех бригаден 2500-ннел тIех саги ва республика торговле. ХIанзлехьа а из сийлен цIи тилдара бокъо яьккхай 70 хинна ца Iеш - йолча коллективаша, 200 хинна ца Iеш коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Цхьабакъла, торговле хIанз а дукха да кхоачамбоацараш. 1965 шера хьалхарча ах шера товарооборота план бIарчча хьайнцача республике 101 процент кхоачашъьяле а, йолаш я планаш кхоачаш ца яь торговле организацешш предприятеши. Товарооборота план кхоачашъелга эггара нонагIа тIехьадисийтад горплодоовощеторга, респотребсоюза, кхычар.

ХIанз а дукха да торговле предприятей балха режима юкъера вIашатIехьа доаца гIулакхаш. Магазинаш ремонтаи инвентаризаци ярах дукхача ханашка дIакъайле лоаттаю. Хьалдеча цIеной кIалхарча этажашка керда торговле предприятеш хьаеллилга дукха гоалу, торговле сеть лаьгIа дегIаух. Из бахьан долаш торговле сетерча цхьан балха моттиго Iалашбе безача нахах 265 саг хул, боарамга диллача хила везача 150 сага меттел, хIаьта общественни кхачан предприятешкарча цхьа саг Iохара йолча моттига 65 саг кхоач, вешта аьлча — боарамал дикка дукхагIа.

Дукххача дешара заведенешка, совхозашка, городийн болхлой поселкийн йистошка хIанз а тIехьа яц магазинаш; общественни кхачан предприятеш. ХIаьта а торговлеи общественни кхачани предприятей сеть шеръяра хьежаду ахча хIара шерагара шерага дизза дIа ца ухийташ дус.

Магазинаши столовеши хьалъелга лаьгIа леладу «Грозпромстрой» треста №№ 2, 8, 12 йолча СМУ-ша, кхычар. Цар бехка тIехьадувл Катаяма поселкера 28 балха моттиг йола магазин, Горагорскера маькха-булкай магазин, кхыяраш хьалъелга. Керлача МалгIабике 1964-ча шеррехь а нах баха хайшаб керда хьалдаьча 36 квартира йолча цIеношка. Цу цIеной кIалхарча этаже 17 балха моттиг йола магазин я кийчъе езаш. Цунна эша берригa гIирс боллашехь а из кийчъяь яьккхаяц СМУ-2. ХIама юараш Iоховша 200 моттиг йола Аргунерча «Пищемаш» яхача заводе юлла столови хьалъелга 1960 шера денз тIехьадоахаш хьадоагIа, хIаьта хIанз геттара соца а даьд из хьалъелга. Из бахьан долаш шекар доаккхача завода, мясокомбината, ТЭЦ, цIеной деча комбината болхлой шоаш балха болча лерттIа кхача оаза йиш йоацаш а ба. ЛаьгIа лел 1964 шера хальяь яла езаш хинна Буденне поселкера шозза вIаштIара яь магазин хьалъелга а.

Торговлеи общественни кхачани дукххача предприятешка лохача боараме я торговле культура, предприятеш бIеха лелаю, воча хьале да магазина чухьа товараш дIахьувкхар а предприятеш рекламашца кийчъяр а, оборудованех лерттIа пайда ийбац, торговле бокъонаш телхаю.

Гурахьа-Iай маьхаш де кийчо яра хьакъехьа доккхий декхараш латт торговле организацешта хьалхашка. Нах дукхагIа ийде баьнна товараш дикагIа а дукхагIа а царна хилийтар духьа ший ханнахьа торговле предприятешка кхачийта беза дика кога гIирс, тийга барзкъаш, керта тIа тухко хIамаш, гурахь-Iай эша кIадаш, кхыдола сезонни товараш. Ерригa магазинаш, столовеш, складаш, ынкаш, торговле транспорт лерттIа кийчъе еза. Цу лостамера болх хIанз беш ба.

Торговле болхлошка деннар доккха а лоархIамера а гIулакх да — уж къахьегамхой Iалашбе безаш ба. ДIахо советски торговли дегIайоалаяр, магазинаши столовеши дукхагIа хилийтар дукххача хьале кадраш хержаш къестаярах, дIа-са нийсъярах, кхетамца кхеярах, цар хьашт чIоагIагIа хилийтарах тийша да.

РСФСР Лакхехьарча Совета сессе тIаийцача торговлии общественни кхачан гIулакхи тоадара хьакъехьарча соцамах дика беркат даргда бахаш бола нах торговлеца Iалашбелга тоадара.

Торговлии общественни кхачен берригача къахьегамхошта бахара хиланза даргдоаца гIулакх да. Цудухьа партийни, советски, профсоюзни организацей а торгий, ОРС-ий, потребительски обществай кулгалхой а йоккха уйла тIаерзае еза укх шера республике цхьаккха магазин, столови тIехьаюсаш ца хилийтара, массанахьа а къахьегамхой бизза, йоахо а терко а йолаш Iалашбар духьа.

А. ШУАИПОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерства торговли вIаштIехьъяккхара отдела начальник.

Лаьттан къайленашка бода никъ

✦ КЪАЬСТТА ЛОХАЧА МОТТИГЕ ГЕТТАРА КЮАРГА СКВАЖИНА ЙОАККХАШ ЛАТТ
✦ ХОАДАДАЬ ЛАЬТТА ТРИАСА КЪАЙЛЕ
✦ ПХИИТТА КИЛОМЕТР КIОАРГА ЛАЬТТАХ ЧУГIОРГДА БУРУВ

Гаьнарча наькъа планеташка баха шоаш кийчлуча хана, мел тамаш йолаш из хете а, наха бокъонца хац шоай когашта кIалха хулаш дар фуд, кхыметтел ткъо километр мара кIоарга из деце а. Американски, немецки, советски бурув деттарий алмазни осташ хIанзалца хьа пхиъ-ворхI километр — Лаьттан радиуса эзарлагIа дакъа мара кIоарга лаьттах чудахадац. ВорхI эзар километрах ворхI километр — уж сел дукха а яц. Цхьабакъда, тоьал чоалхане я, хIаьта керттердар — дийза дарг ца хилар.

...Кхерах яьнна йист улл са тIаьрьюкъе. Бесага диллача — цIе лоабат, чIоагIалга диллача — гранит. Цу тIа тушаца яздаьд: 5941 метр. СГ-1. Цу кIоаргаленера, «ТIехкIоаргача- цхьоалагIча» скважина чура геологически тохкамаш дара хьалъяьккхай керн-бурув теха хьалъяьккхача порода бIоагIилг. Из тайпа чIоагIа лоабат цIаккха а нийсбеннабац геологашта. Цига, ялх километр кIоаргача, «болх беш» лакха температураш а давленеш а я. Цельсе цхьа бIаьи ах бIаьи градус йIовхалои ворхI бIаь атмосфер давленеи моакхаз санна чIоагIа материал яьй лоабатах.

Ши бIаь шоваткъеи миллион шу да цу сувенира. Из соня елар Прикаспе центральни дакъа тIарча, Арал-Сор яхача Iама юххерча скважине. Кастта укхаза цхьаькха, ворхIлагIа, километр бурув тохаргда..

ПIелгашца дагарье йиш йолаш я Лаьттан тIара ворхI километр кIоарга яьха скважинаш. Вай, Прикаспийскеръяр, тахане а евроазиатске континенте эггара кIоаргагIа я.

...Сайгакаш гуллуш, царна чIоагIа дукха езаенна моттигаш яр Уще-Узек яхача хин йистош. Массача антилопашта езаенна яр саг кхачанза йола, эрий яда раьгIенаш.

Пхи шу хьалхагIа йита йийзар цар Арал-Сора юххера теIа моттиг. Геологаш баьхкар укхаза. Цар уйла тIаззар планета тIа эггара теIагIа йолча моттиго. Цун бусташ доккхий да: цаIн ахи миллион квадратни километр хила мегаш я цун майда. Ткъо эзар шу хьалхагIа Хазарски форд хиннаб укхаза ловзаш. Вайна тIехьаленна юхедисад цун цхьа дакъа — Каспий.

Каспийски форда йистера теIа моттиг итташ шерашка гонахьенашкара караерзаеш хьабаьхкаб бурув деттараш. Цар хьадийлад Баку а Грозне а, Татаререн Куйбышевски областерен мехкдаьтта. СССР-е доаккхача мехкдаьттаи газеи диъ даькъах кхо дакъа дунен района кхоач. ХIанзалца цун тIа эггара теIагIа болча цу бера йистошца еш хинна атака хIанз центре е йолаьй.

Аще-Узека берда йистошка дуккха ха яккха баьхкаб геологаши бурув деттараши. ТIа-тIа дукхагIа Iовш латт отряд: тахан бархI бIаь гаргга саг ва цунца. Гостинице бах Москвера, Алма-Атара, Вакура Iилмахой. Арал-Соре чакхдоахача балхашта кулгалдераш казахски геологаш ба. Царца бувзабенна къахьегаш ба планета лаьттан чений кIоаргаленашка доалла Iалаьмате дукха мехкдаьттеи гази лахара идея гIоттаяь бола, Губкина цIерахча мехкдаьтта химически газовии промышленноста Московски института геологаш, химикаш, физикаш. Буровой сона йовзийтар москвича геолого-минералогически Iилмай доктора Васильев Юре.

...Ах бийса яьннача тIехьагIа кхоачар тхо балхаш деш латтача моттиге. Лампай алаша сийрдаяьккхача ворхI метр лакхача вышко массехк километр гаьна йоллашехьа а водителa никъ дика хьехар. Гаьннара хьахозар болх беча дизелий моторашa ду таташ. Бурув деттарий вахта яр поселке йижанза.

ТIахьежача массазара яраш санна йолча пхи километр кIоарга бурув деттача буровойл эргаш хIама долаш яцар из буровой: серийни оборудовани я скважине пайда ийбер. Силовой установка низ совбаккхар мара хIама дац.

Бувшанза ба дежурни геологаш а. ХIанззалца тIагIоллaрча белгалонех мара Iомадеш хиннадац лаьттан ченера хьалаши свойстваши. Тахан белггала ала йиш йолаш дац Лаьтта шеллуш да е дIоахлуш да, лаьтта эгар, вулканически изверженеш мишта хул, юххера а, пайданера оахкалаш хьа мишта хул.

Цхьанахьа ткъо километр кIоаргача дIайолалу Лаьттан Лакхера манти. Цунна тIакхача гIерташ ба дуккха геологически хатараш хиларах манти бехке еш бола Iилмахой а. Лакхерча манте тIоа кхо эзар километр сома ба. Iилманхошта хетачох, лотаенна планета бургац йIайхача панцира юкъеелла лоаттаю цо. Мантега кхоачаш хилча, ворхI, итт, пхийтта километр кIоарга бурув а детташ скважинаш яха Iомадала деза.

Цхьабакъда, кIоаргаленера дуккха Iилман материал леха Iе дага болаш бац геологаш. Кхы а гучадаргда хIанзалца довзанза хинна минеральни рузкъаш, энергетически ресурсаш. Лаьттан тIерча зонера пайдане оахкалаш шоай боарам болаш, тIа-тIа эшалуш я. КIоаргагIча горизонтий чотах Iоае еза запасаш. Iалаьмате дукха мехкдаьттен газа цигара корадар догдоахаш ба геологаш.

Каспийски форда йистера теIа моттиг карасрзае болабелча денз геологаша балха теркал ца беш битаб цхьа бIаь ах бIаь миллион шу ха йолаш бола, триасови отложеней готтига тIоа. КIоаргагIа дола тIоанаш — девони карбони — дукхагIча даькъе цига доаллаш хул мехкдаьттеи гази.

Цхьабакъда, Арал-Соре, ши эзари ялх бIаьи метр кIоаргача, кхо километр сома триаса тIоа нийсбелар цIаьхха. Дунен нийсача моттигашка иззал сома тIоа хIанзалца корабаьбац. Геттара лоархIаме да, коллекторски свойстваш дика йолаш из хилар. Мехкдаьттеи гази йоаллаш хилара белгалонаш гучаьннай юкъ-юкъерча пхе моттиге.

— Моттигерча триасе, — бIубенна йоах геологаша, — мехкдаьттен гази лохаргда оаха. Царна аьттув болаш да лаьттан ченашкара геохимически хьалаш. ХIанз гучаяха еза уж доахка моттигаш. Цхьабакъда, из дага ма деххинге а вIаштIехьдоалаш дац. Деннеи бийсаннеи йоала газ давлени лакха хилар бахьан долаш Iалаьмате дукха хила езаш я: итт-шийтта миллион кубометр газ.

Цхьабараш шеко йолаш бар: лакхача давлене йоккхийча кIоаргаленашка мехкдаьттаи газеи моттиг ютаргйий-хьогI?

Массе оагIорахьара физически тохкамаш дир образецашта. Царна юкъера кораяьй пайданера охкалаш чуIайна хила тарлуш йола ниттIа моттигаш.

— Арал-Соре, — аьлар скважина керттерча инженера Эльмар Линсона, — эггара хьалха кораяьй ши-шегIа Лаьттан чкъор даьттIа моттиг. Района геологена бокъонца дух тIа мича воаккх геофизическии сейсмическии методаша — оаз йоаца кинокартина дагадохийт цар. ХIанз, даннеш вIаши нийс а еш, эргаяьккха тоае йиш я сейсморазведка а...

Iуйрийна температура юсташ яр скважине. ТIех кIоаргача скважинах хIаране чу хIанзле а тепловой двигателаш оттае йиш йолаш я. Нагахьа санна раствора термоустойчивость лохийча, кIедж етташ Iын кIеджъяьккха хийн араухийтаргда скважино—боарам боацаш йоккхий я цар запасаш. Цудухьа тIехкIоарга скважинаш яхар — зенне гIулакх дац. ХIаьта раьгIенашкеи долха хиш доацача яьссача аренашкеи тепловой электростанцеш — энерги яккхара цкъаза шийна нийсса кхы йоаца. чIоагIа аьттув болаш а дарегIа а способ я.

Iьи кхехна хийи карадерзадаьд скважине Ангелопуло Олега. Цо, коача кизга юкъе а кхухьаш, маркхалий земаш доах, лоаллаха, вышкана юхе ягIача зIамигача лабораторе. Маркхалий рецепташ цхьаццанахьара тоае аьнна йиллаяр из, хIаьта хIанз тохкамий центр а хинна дIаэттай из. Отряда геологашкеи химикашкеи торо хилийтай лаборатоpe кIоарга бурув деттачара массехк лоархIамера проблема къоастае. Цу берригача балхо аттача боаккхаргба Лаьттан Лакхерча манте тIоанашка бода никъ.

Тахане а денз кийчъеш я силовой установкай, оборудоване, бурув деттача турбай конструкцеш, бокъонца белгалйоахаш я Курилашкареи Кольски ахгIейрен тIарен, Бакуненн Арал-Сораи юхера шийтта-пхийтта километр кIоарга бурув детташ скважинаш йоаха моттигаш.

Нагахьа санна хIанзарча способах бурув детташ пхийтта километр кIоарга сважинаш йоахаш хилча, итт шу ха эшаргья: хIара цхьа бIаь—ши бIаь метр Iочу кIоарг массаза вала осташ хувцара, кернаш яхара чура турбаш хьалъараяха езаш хул.

«Гипронефтемаша» институте хIацз кийчъеш я бурув деттача эггара йIаьхагIа йола турбаш хьальяхареи Iочуяхийтареи процесс цахаддаш хургйола кердагIа, ерригa а гидрофицированни йола установка. Проекта тIара сурт укх тайпара да цун: вIашагIкхийтта массехк километр йIаьха турбаш, цхьаццадола доакъош йоагIIаше а хьахьувза а деш, цкъа катехе хьалйоах скважина чура. Оста сихха хувц — юха а скважина чу сихха къайлайоал турбаш, тIаккха бурув дIахо детта а долалу. Бурув тохаш йоаккха ха шозза лоацлу. Иштта кхача мег геологаш манте къайленашка а.

Аркадий СИМОНЯН,
АПН корреспондент.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

УЛАН-БАТОР. Кхалнаха общественни вахара юкъе дакъа лацара хетаяь семинар хьайийллай укхаза. Монгольски Халкъа Республика правительстваца барта а йолаш семинар ю ВIашагIкхийттача Къамий Организаце.

Семинаре дакъа лоац Азенеи Гаьнарча Малхбоаленнеи йолча ООН-а Экономически комиссе беча балха юкъабоагIача 12 мехка викалаша. Семинаре наблюдатела декхараш кхоачашдеш ва Советски Союза викал.

* * *

ПРАГА. ТIом хьале хьалхагIарча 1937 шера ерригача Чехословаке хьаеш хиннар миссел продукци дургья укх шера Словака промышленносте. КхоалагIча пятилетка (1961—1965) тIеххьарча шера Словаке болх бе йолалургья 120-нел кIезигагIа йоацаш промышленни предприятии йоккха объекти.

Мадарра аьлча тIом хьалехьа дегIаена промышленность йоацаш хиннача Словакех тахан металлурген доккхача химеи лоархIамера центр хулаш латт.

Доазал дехьара

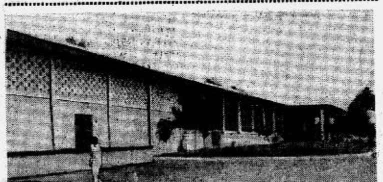
ООН-а КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 4 август. (ТАСС). Селхан юха а кипрски дош дувца йолаелар Кхерамзлен Совет. Совета заседани гулъелга дIадийхар хьалхагIа Турце правительства, хIаьта цул тIехьагIа Кипра правительства а.

Совета заседане къамаьл даьча турецки викало Орхан Эральпа эттара хьалхагIа бехке йир кипрски правительство «турецки община хьашташта зулам долча оагIорахьа» мехка конституционни структура хувца безам болаш из хиларах. (Ювцаш яр я Кипра президентеи викалий палатан полномочеш йIаьхъелгеи, хIаьта иштта хоржамий система цхьалолча даькъе хувцилгеи оттадеш йола ши законопроект). Эральпа яхачох, цу мероприятеша «цIенхаштта кхохкаденна хьал оттадарга а вуг, Кипрера машар кхерама кIал а оттабу».

Кхерамзлен Советага Турце енна жалоба кIал кIийле йоацаш лаьрхIар Кипра кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Киприану. Цо аьлар, Кипрера хьал хьалхагIа хинначунца нийсдича, сатийна да. ГIайреи тIара хьал цхьалолча даькъе кхохкаденна хилар Кипра территориальни бIарччала даькъе Турце тIатувса кхерамаш бахьан долаш да. Киприану аьлар, законодательствана юкъе хувцамаш делга Кипра суверенни паччахьалкхен чухьара гIулакх да.

Ше къамаьл деш Алексис Лиатиса а (Греци) иштта аьлар, из тайпа жалоба Кипра правительствана яла цхьаккха бахьан дацар Турце. Кипре законаца чакхдоахача гIулакхаша, цунна хетачох, цу мехкарча машара цхьаккха тайпа кхерам тIатессац. Кипрски проблемах йола Турце политика «харцахьа а обструкционистски а» я аьлар Лиатиса.

Гвинейски Республика. Маму яхача городе дукха ха йоацаш болх бе йолаеннай советско-гвинейски экономически вIаши новкъостал дара программах хьалъяь кхачан промышленноста предприятей комплекс.

Промышленни комплекса чуйоагIа консервни завод, холодильни установкаш а йолаш мясокомбинат, дизельни электростанци, кхыдола предприятена эшаш дола гIирсаш.

Сурта тIа: Мамурча консервни завода здани.

О. Князева сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЕТАМ БОАЦАШ ДУ ДОВ

ХАНОЙ, 4 август. (ТАСС). Американски самолеташа, Вьетнама Демократически Республика фецара доазонаш хоададаь цIаьхха а чу а яьхка, бомбаш а чуйийттай, герз а дийттад Нинь-Бинь, Тхань-Хоа, Иге-Ан, Ха-Тинь яхача провинцешкарча нах бахача пункташка, яхаш хоам бу Вьетнамски информационни агентства.

Къахетам боацаш бомбаш чуйийттар иштта Винь яхача городерча нах бахача кварталашкеи промышленни предприятешкеи. Бахача наха юкъе боабаь нах ба.

Вьетнаме бIарг лакхареи тIахьожам лоаттабареи гIулакхашта йолча Дунен халкъашта юкъерча комиссега яхьийтача послане тIа Вьетнамски халкъа эскара Лакхехьарча командоване бувзама миссе хьайда протест кхайкаьй цу тайпарча зуламерча гIулакхашта духьала, США правительствагара хьадийхар Вьетнама Демократически Республикана чуетта бомбаш социйтилга, Къулбехьен Вьетнамера тIом социйтийлга, американски бIунаш Къулбехьен Вьетнамера арадоахилга, Вьетнамах лаьца 1954 шера яь Женевски соглашенеш бокъонца кхоачашъелга.

ДРВ профсоюзий тIахьехам

ХАНОЙ, 4 август. (ТАСС). ДРВ профсоюзий ерригюкъарча конфедераце массехк йоккхача Дунен халкъашта юкъерча профсоюзий объединенега послани яхьийтай тахан Къулбехьен Вьетнамера американски герзашцара низаш совдоахилга, Вьетнамера агрессивни тIом шербелга, американски авнаце Нам-Динь яхача города къахетам боацаш бомбаш чуеттилга геттара харцахьа а лоархIаш, яхаш хоам бу ВИА яхача агентства.

Послане тIа белгалдоаккх, Вьетнама къахьегамхоша американски агрессеца къилбаседе лорaяра къулбехье ерригa а мукъаяккхар духьа, 1964 шера Вьетнамах яьча Женевски соглашенешка аьннача тайпара, мохк бокъонца вIашагIтеха баллалца йолча хана къовсам лоаттабергхилар.

Ший послане тIа конфедераце тIахьех вьетнамски халкъа духьала американски империализмо цIий мехкадеш ду зуламаш социдар духьа лоаттабу къовсам чIоагIбара.

Послани яхьийтай Дерригдунен профсоюзий федераце цIерах, къовсам лоаттабеча Вьетнама халкъа мутIахьа йолча дунен халкъашта юкъерча комитетага, Ерригафрикански профсоюзий федерацега, Латински Америка къахьегамхой профсоюзни цхьоагIон массазарча конгрессага, дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой кхыча объединенешка.

ПОРТУГАЛЬСКИ КОЛОНИЗАТОРИЙ БIУНАШ ЭШАЛУШ ЛАТТ

НЬЮ-ЙОРК, 4 август. (ТАСС). ТIа-тIа дукхагIа эшалуш латт африкански территорешкара португальски колониальни бIунаш. Ассошиэйтед Пресс яхача агентства лиссабонски корреспонденто, официальни даннеех, хоам бу, укх шера хьалхарча ворхI бетта Анголе, Мозамбике, Португальски Гвинее 241 португальски салте вийнав яхаш.

Июль бетто — кIирдаь догIаш делхача хано — кортамукъален эскарашта торо елар португальски карателашта духьаларча тIем тIа шоай гIулакхаш аьттув болча тайпара вIаштIехьдаха.

Африкански континенте лоаттабеча тIемага шера 150 миллион доллар дода Португале, хIаьта из хул мехка къаман бюджетах 40 процент совгIа. ХIаьта нагахьа санна, мелла аьлча а, Португале дIахо а колониальни тIом лоаттабойя, цо из лоаттабу, американски корреспонденто белгалдоаккхача тайпара, Африкера Португале колонеш, къаьстта а Ангола, аьшка, алмазашта, кхыча пайданерча охкалашта йIаьхий йоландаь. Цунна кхы тIа а дIатIатоха деза. Португале цигара Iалаьмате дукха кофии шекари дIаозаш хилар.

СТЕРВЯТНИКИЙ КЕРДА РЕЙД

НЬЮ-ЙОРК, 4 август. (ТАСС). Дуккха цхьана а йолаш «В-52» яхача американски стратегически бомбардировщикаша Къулбехьен Вьетнаме партизанаш тIалатташ болча районашка тахан цIаьхха а бомбаш чуйийттай, яхаш хоам бу Сайгонера Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспонденто. Американски самолеташа бомбаш чуйийттай До-Ксана гаьна йоацаш, Сайгона къилбаседамалхбоалегахьа 560 километр гаьна уллача территорена.

КХЫ А ТIАБАХКИЙТАБ ИНТЕРВЕНТАШ

НЬЮ-ЙОРК, 4 август. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнамера бIунаш 75 эзар сагагара 125 эзар сагага кхоачаш дукхагIа хилийта аьнна президента Джонсона яьча решенега хьежжа США тIема министерства селхан распоряжени еннай США герзашпарча низашка тIахьехаш бола нах сентябрь бетта 27 400 сагага кхоачаши октябрь бетта 33 600 сагага кхоачаши дукхагIа хилийта аьнна.

Пентагоно юххьанца лаьрхIадар сентябрь бетта тIахьехаш бола эскаре гIулакх дергдола нах 17 эзар сагал дукхагIа ца хилийта. Герзашпарча низашта йолча конгресса подкомиссе оборона министра заместитела Сайрус Вэнса яьча заявленех гуш ма дарра. тIахьехаш бола нах дукхагIа хилийтара чотах США командоване лерхI кхы тIа а керда армейски дивизи (хIанз ялхайтта дивизи йолаш я), кхоъ бригада, кхы тIа а вертолётий подразделенеши гIоновкъостала эша кхыйола подразделенеши вIашагIйоккха.

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Грозненски слюдяной фабрика коллектив.

Дика къахьегама толамаш а доахаш чакхбаьккхаб фабрика болхлоша ворхI бутт. Валови продукци арахецара план 104,4 проценти товарни продукци арахецара план 109 проценти кхоачашъяьй цар. Къахьегама овсарле планах лаьрхIачул совгIа 3.9 процент лакхъеннай. ВорхI бетта планал совгIа арахийца продукци 75 эзар сома маьха я. Иштта лакха къахьегама толамаш дахарах укх деношка Къилбаседа - Кавказа совнархозеи Нохч - ГIалгIай облсовпрофа Президиумеи карара кара тела ЦIе байраках хьожальй фабрика коллективана.

Даьхача толамех кхоачамбаь Iе дага бац фабрика болхлой. Укх бетта план а ханал хьалха кхоачашъе лерхI цар. ХIара сменах норма 120 — 125 процент кхоачашъеш къаьстта дика къахьегаш ба щипальщицаш, коммунистически къахьегама ударникаш Дюгаева Тамара, Грищенко Тамара, Андриади Людмила, Лежебокова Зинаида, кхыбараш.

Сурта тIа: бригадир Лежебокова Зинаида болх хьехаш я Андриади Людмилайна.

И. Плиева сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

7 АВГУСТ, 1965 Г.

Радио: 6.30 — Юртбоахама болхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Музыка. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.40 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 8.40 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.50 — Музыка. 16.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.10 — Рубенштейна Анатоле музыка. 16.35 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — «Фольклор — кхоачалургбоаца хьаст» — яха литературни передача. 17.05 — Дикача наькъа тIа хилда шо, энтузиасташ! (эрсий меттала). 17.20 — Музыка. 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — Литературни Нохч - ГIалгIайче. 18.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — РадиоладувгIархой залхех концерт.

Телевидени: 18.25 — Къилбаседа Кавказа поэтий стихаш, передача (нохчий меттала). 18.55 — «Тхона вовзаш воаца доттагIа» яха Iилма популярни фильм. 19.25 — Дунен мехкашка хиннача гIулакхий обозрени. 20.15 — Бераштa лаьрхIа фильм. 20.35 — Москве хургдолча Нохч - ГIалгIай литература кIиранга. 21.00 — «Палата» яха художественни фильм. 22.30 — «Ленинград — Ленинакан» яха кинопутешествей клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамен, культуран, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце просвект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ01265. Заказ № 4430.